

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

26 maart 2010

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat de procedure inzake echtscheiding
betreft**

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat de procedure inzake echtscheiding
betreft**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Sabien LAHAYE-BATTHEU**

INHOUD

Blz.

I. Algemene bespreking.....	3
II. Artikelsgewijze bespreking.....	4

Bijlage: verslag namens de subcommissie "Familie- recht" door mevrouw Marie-Christine Marghem	9
--	---

Voorgaande documenten:

Doc 52 1517/ (2008/2009):

001: Wetsvoorstel van mevrouw *Schryvers* c.s.
002 tot 005: Amendementen.

Zie ook:

007: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 52 1706/ (2008/2009):

001: Wetsvoorstel van de dames Lahaye-Battheu en Van Cauter.
002: Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

26 mars 2010

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire en
ce qui concerne la procédure
de divorce**

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire en
ce qui concerne la procédure de divorce**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MME **Sabien LAHAYE-BATTHEU**

SOMMAIRE

Pages

I. Discussion générale.....	3
II. Discussion des articles et votes.....	4

Annexe: rapport fait au nom de la sous-commis- sion "Droit de la famille" par Mme Marie-Christine Marghem	9
---	---

Documents précédents:

Doc 52 1517/ (2008/2009):

001: Proposition de loi de Mme *Schryvers* et consorts.
002 à 005: Amendements.

Voir aussi:

007: Texte adapté pour la commission

Doc 52 1706/ (2008/2009):

001: Proposition de Mmes Lahaye-Battheu et Van Cauter.
002: Amendements.

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Sonja Becq

A. — Vaste leden / Titulaires:

CD&V	Sonja Becq, Mia De Schamphelaere, Raf Terwingen
MR	Olivier Hamal, Olivier Maingain, Marie-Christine Marghem
PS	Valérie Déom, André Perpète
Open Vld	Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter
VB	Bart Laeremans, Bert Schoofs
sp.a	Renaat Landuyt, Ludwig Vandenhove
Ecolo-Groen!	Stefaan Van Hecke
cdH	Clotilde Nyssens
N-VA	Els De Rammelaere

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Gerald Kindermans, Lieve Van Daele, Liesbeth Van der Auwera, Servais Verherstraeten
David Clarinval, Denis Ducarme, Carine Lecomte, Eric Libert
Thierry Giet, Karine Lalieux, Guy Milcamps
Mathias De Clercq, Herman De Croo, Roland Defreyne
Alexandra Colen, Peter Logghe, Bruno Stevenheydens
Maya Detiège, Magda Raemaekers, Bruno Tobback
Juliette Boulet, Fouad Lahssaini
Christian Brotcorne, Joseph George
Peter Luykx, Sarah Smeyers

cdH	:	centre démocrate Humaniste
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
FN	:	Front National
LDD	:	Lijst Dedecker
MR	:	Mouvement Réformateur
N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
PS	:	Parti Socialiste
sp.a	:	socialistische partij anders
VB	:	Vlaams Belang

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 52 0000/000:	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 52 0000/000:	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze samengevoegde wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 19 januari, 10 en 17 maart 2010.

I. — ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR) licht de werkzaamheden van de subcommissie Familierecht toe en verwijst hiervoor naar haar verslag dat als bijlage gaat.

De subcommissie stelt voor om het wetsvoorstel nr. 1517/001 als basis van bespreking te nemen.

Mevrouw Clotilde Nyssens (cdH) stipt aan dat het wetsvoorstel nr. 1517 en de daarop ingediende amendementen niet wezenlijk raken aan de echtscheidingsprocedure. Voor de praktijk zijn de voorgestelde wijzigingen evenwel belangrijk aangezien ze betrekking hebben op de beroepstermijnen en de wijze van inleiding. Het wetsvoorstel beperkt zich tot het wegwerken van de naar aanleiding van de toepassing van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, vastgestelde kinderziekten.

De heer Raf Terwingen (CD&V) beaamt dat dit wetgevend initiatief een technische aangelegenheid betreft tot bevordering van de rechtszekerheid.

Het wetsvoorstel beoogt de volgende aanpassingen:

- de inleiding van de echtscheiding (artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek) bij een tegensprekelijk verzoekschrift;
- het behoud van de betekening om de beroepstermijn te laten lopen;
- het gelijkschakelen van de cassatietermijn van 3 maanden voor alle betreffende procedures.

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) verwijst naar de bespreking van dit wetsvoorstel in de subcommissie Familierecht en stipt aan dat het wetsvoorstel nr. 1517/001 haar goedkeuring wegdraagt.

*

De commissie beslist dat het wetsvoorstel nr. 1517/001 als basis van bespreking zal dienen.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ces propositions de loi jointes au cours de ses réunions des 19 janvier, 10 et 17 mars 2010.

I. — DISCUSSION GÉNÉRALE

Mme Marie-Christine Marghem (MR) commente les travaux de la sous-commission “Droit de la famille” et renvoie, à cet égard, à son rapport joint en annexe.

La sous-commission propose de prendre la proposition de loi n° 1517/001 comme base pour la discussion.

Mme Clotilde Nyssens (cdH) indique que la proposition de loi n° 1517 et les amendements y afférents ne touchent pas à l'essence même de la procédure de divorce. Dans la pratique, les modifications proposées sont toutefois importantes, étant donné qu'elles concernent les délais d'appel et le mode d'introduction. La proposition de loi se limite à remédier aux maladies de jeunesse constatées à la suite de l'application de la loi du 27 avril 2007 réformant le divorce.

M. Raf Terwingen (CD&V) confirme que cette initiative législative concerne une question technique visant à promouvoir la sécurité juridique.

La proposition de loi à l'examen vise à apporter les modifications suivantes:

- l'introduction de la demande de divorce (article 229, § 2, du Code civil) par requête contradictoire;
- le maintien de la signification pour faire courir le délai d'appel;
- l'harmonisation du délai de cassation de 3 mois pour toutes les procédures concernées.

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) renvoie à la discussion de la proposition de loi en sous-commission “Droit de la famille” et souligne que la proposition de loi n° 1517/001 emporte son accord.

*

La commission décide de prendre la proposition de loi n° 1517/001 comme base pour la discussion.

II. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Art. 1

Over dit artikel worden geen bemerkingen gemaakt.

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 1/1

Voor de bespreking van de amendementen nrs. 5 (DOC 52 1517/003), 15 (DOC 52 1517/004) en 17 (DOC 52 1517/005) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

De amendementen nrs. 5 en 15 worden achtereenvolgens ingetrokken.

Amendement nr. 17 tot invoeging van een nieuw artikel wordt aangenomen met 9 stemmen en 1 onthouding.

Art. 2

Voor de bespreking van de amendementen nrs. 1 (DOC 52 1517/002), 18 (Subamendement op amendement nr. 7) en 7 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 1 wordt ingetrokken.

De amendementen nrs. 18 (subamendement op amendement nr. 7) en 7 tot vervanging van het artikel worden achtereenvolgens aangenomen met 9 stemmen en 1 onthouding.

Art. 2/1 (*nieuw*)

Voor de bespreking van amendement nr. 3 (DOC 52 1517/002) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 3 tot invoeging van een nieuw artikel wordt aangenomen met 9 stemmen en 1 onthouding.

*

* *

II. — DISCUSSION DES ARTICLES

Art. 1er

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 1er/1

Pour la discussion des amendements n°s 5 (DOC 52 1517/003), 15 (DOC 52 1517/004) et 17 (DOC 52 1517/005), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

Les amendements n°s 5 et 15 sont successivement retirés.

L'amendement n° 17, qui tend à insérer un nouvel article, est adopté par 9 voix et une abstention.

Art. 2

Pour la discussion des amendements n°s 1 (DOC 52 1517/002), 18 (DOC 52 1517/005) et 7 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 1 est retiré.

Les amendements n°s 18 (sous-amendement à l'amendement n° 7) et 7 tendant à remplacer l'article sont adoptés successivement par 9 voix et une abstention.

Art. 2/1 (*nouveau*)

Pour la discussion de l'amendement n° 3 (DOC 52 1517/002), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la Famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 3 visant à insérer un nouvel article est adopté par 9 voix et une abstention.

*

* *

Voor de bespreking van amendement nr. 6 (DOC 52 1517/003) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 6 tot invoeging van een nieuw artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 3

Voor de bespreking van de amendementen nrs. 2 (DOC 52 1517/002) en 8 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 2 wordt ingetrokken.

Amendement nr. 8 tot weglating van het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 4

Voor de bespreking van de amendementen nrs. 4 (DOC 52 1517/002) en 9 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 4 wordt ingetrokken.

Amendement nr. 9 tot weglating van het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 5

Voor de bespreking van amendement nr. 10 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 10 tot weglating van het artikel wordt eenparig aangenomen.

Pour la discussion de l'amendement n° 6 (DOC 52 1517/003), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la Famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 6 visant à insérer un nouvel article est adopté à l'unanimité.

Art. 3

Pour la discussion des amendements n°s 2 (DOC 52 1517/002) et 8 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la Famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 2 est retiré.

L'amendement n° 8 visant à supprimer l'article est adopté à l'unanimité.

Art. 4

Pour la discussion des amendements n°s 4 (DOC 52 1517/002) et 9 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la Famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 4 est retiré.

L'amendement n° 9 visant à supprimer l'article est adopté à l'unanimité.

Art. 5

Pour la discussion de l'amendement n° 10 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 10 tendant à supprimer l'article est adopté à l'unanimité.

Art. 6

Voor de bespreking van amendement nr. 11 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 11 tot vervanging van het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 6/1

Voor de bespreking van de amendementen nrs. 19 (DOC 52 1517/005) en 16 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

De amendementen nrs. 19 (subamendement op amendement nr. 16) en 16 tot invoeging van een nieuw artikel worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 7

Voor de bespreking van amendement nr. 12 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 12 tot vervanging van het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 8 (*nieuw*)

Voor de bespreking van amendement nr. 13 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

*

Amendement nr. 13 tot invoeging van een nieuw artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 9 (*nieuw*)

Voor de bespreking van amendement nr. 14 (DOC 52 1517/004) wordt verwezen naar het verslag van de subcommissie Familierecht dat als bijlage gaat.

Art. 6

Pour la discussion de l'amendement n° 11 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 11 tendant à remplacer l'article est adopté à l'unanimité.

Art. 6/1

Pour la discussion des amendements n°s 19 (DOC 52 1517/005) et 16 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

Les amendements n°s 19 (sous-amendement à l'amendement n° 16) et 16 tendant à insérer un nouvel article sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 7

Pour la discussion de l'amendement n° 12 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 12 tendant à remplacer l'article est adopté à l'unanimité.

Art. 8 (*nouveau*)

Pour la discussion de l'amendement n° 13 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

*

L'amendement n° 13 tendant à insérer un nouvel article est adopté à l'unanimité.

Art. 9 (*nouveau*)

Pour la discussion de l'amendement n° 14 (DOC 52 1517/004), il est renvoyé au rapport de la sous-commission Droit de la famille joint en annexe.

Amendement nr. 14 tot invoeging van een nieuw artikel wordt eenparig aangenomen.

*
* *

Het aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen.

Bijgevolg vervalt het toegevoegde wetsvoorstel nr. 1706/001.

De rapporteur,

Sabien LAHAYE-BATTHEU

De voorzitter,

Sonja BECQ

L'amendement n° 14 tendant à insérer un nouvel article est adopté à l'unanimité.

*
* *

La proposition de loi, telle qu'elle a été amendée, est adoptée à l'unanimité.

La proposition de loi jointe n° 1706/001 devient par conséquent sans objet.

La rapporteuse,

Sabien LAHAYE-BATTHEU

La présidente,

Sonja BECQ

BIJLAGE

ANNEXE

VERSLAG

RAPPORT

NAMENS DE SUBCOMMISSIE
FAMILIERECHT
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Marie-Christine MARGHEM**

FAIT AU NOM DE LA SOUS-COMMISSION
"DROIT DE LA FAMILLE"
PAR
MME **Marie-Christine MARGHEM**

INHOUD

Blz.

I. Procedure	10
II. Inleidende uiteenzetting door de indieners van de wetsvoorstellen	11
III. Algemene bespreking	13
IV. Artikelsgewijze bespreking	
Bijlage: hoorzittingen	25

INHOUD

Pages

I. Procédure	10
II. Exposés introductifs des auteurs des propositions de loi	11
III. Discussion générale	13
IV. Discussion des articles	
Annexe: auditions	25

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Clotilde Nyssens

A. — Vaste leden / Titulaires:

CD&V	Raf Terwingen
MR	Marie-Christine Marghem
PS	Valérie Déom
Open Vld	Sabien Lahaye-Battheu
VB	Bert Schoofs
sp.a	Renaat Landuyt
Ecolo-Groen!	Fouad Lahssaini
cdH	Clotilde Nyssens
N-VA	Els De Rammelaere

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Sonja Becq
Karine Lalieux
Carina Van Cauter
Peter Logghe
Maya Detiège
Stefaan Van Hecke
Marie-Martine Schyns
Sarah Smeyers

DAMES EN HEREN,

Uw subcommissie heeft deze samengevoegde wetsvoorstellen besproken op 4 en 11 februari, 25 maart, 22 april en 10 juni 2009 en 3 maart 2010, tijdens vergaderingen met gesloten deuren en op 6 mei 2009, tijdens een openbare vergadering.

I. — PROCEDURE

Tijdens de vergadering van 11 februari 2009 heeft de subcommissie besloten schriftelijk advies in te winnen bij de Orde van Vlaamse Balies (OVb) en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone* (OBFG).

Professor Senaeve (KULeuven) heeft een schriftelijke nota bezorgd die op 2 maart 2009 ter kennis werd gebracht van de leden van de subcommissie.

Tijdens haar vergadering van 22 april 2009 heeft de subcommissie beslist hoorzittingen te houden die op 6 mei 2009 hebben plaatsgevonden, waarbij de volgende personen werden gehoord:

- de heer Patrick Senaeve, buitengewoon hoogleraar aan de KULeuven;
- de heer Alain-Charles Van Gysel, hoogleraar aan de ULB;
- de heer Edgar Boydens, advocaat en bestuurder van de OVb;
- de heer Guy Hiernaux, advocaat, vertegenwoordiger van de OBFG.

Het verslag van die hoorzittingen gaat als bijlage bij dit verslag.

Als basis voor de besprekingen heeft de subcommissie wetsvoorstel DOC 52 1517/001 gekozen.

*

Tijdens haar vergadering van 10 juni 2009 heeft de subcommissie de bespreking van deze samengevoegde wetsvoorstellen verwezen naar de commissie voor de Justitie.

De commissie voor de Justitie heeft op 19 januari 2010 vastgesteld dat de bespreking ervan nog niet uitgeput was en heeft derhalve deze wetsvoorstellen opnieuw verwezen naar de subcommissie Familierecht.

De subcommissie heeft de wetsvoorstellen besproken tijdens de vergadering van 3 maart 2010 en heeft zich meer bepaald gebogen over de amendementen

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre sous-commission a examiné ces propositions de loi jointes au cours de ses réunions à huis-clos des 4 et 11 février, 25 mars, 22 avril, et 10 juin 2009 et 3 mars 2010 et au cours de sa réunion publique du 6 mai 2009.

I. — PROCÉDURE

Lors de la réunion du 11 février 2009, la sous-commission a décidé de demander un avis écrit à l'*Orde van de Vlaamse Balies* (OVb) et à l'*Ordre des Barreaux francophone et germanophone* (OBFG).

Le professeur Senaeve (KULeuven) a communiqué une note écrite qui a été communiquée aux membres de la sous-commission le 2 mars 2009.

Lors de sa réunion du 22 avril 2009, la sous-commission a décidé d'organiser des auditions qui se sont déroulées le 6 mai 2009 et au cours desquelles ont été entendus:

- M. Patrick Senaeve, professeur extraordinaire à la "KULeuven";
- M. Alain-Charles Van Gysel, professeur à l'ULB;
- M. Edgar Boydens, avocat, administrateur de l'"OVb";
- M. Guy Hiernaux, avocat, représentant de l'OBFG.

Le rapport de ces auditions se trouve en annexe du présent rapport.

La sous-commission a pris pour base de discussion le texte de la proposition de loi DOC 52 1517/001.

*

Au cours de sa réunion du 10 juin 2009, la sous-commission a renvoyé ces propositions de loi jointes à la commission de la Justice.

Le 19 janvier 2010, la commission de la Justice a constaté que l'examen de ces propositions de loi n'était pas encore arrivé à son terme et les a dès lors à nouveau renvoyées à la sous-commission "Droit de la famille".

Cette sous-commission a examiné lesdites propositions de loi au cours de sa réunion du 3 mars 2010, lors de laquelle elle s'est penchée, en particulier, sur les

nrs. 17 tot 19 (zie *infra*). De werkzaamheden werden tijdens dezelfde vergadering beëindigd.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN DOOR DE INDIENERS VAN DE WETSVORSTELLEN

1. *Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de procedure inzake echtscheiding betreft (DOC 52 1517/001)*

De heer Raf Terwingen (CD&V), mede-indiener van het wetsvoorstel, onderstreept dat er momenteel in de praktijk heel wat onduidelijkheden bestaan over de procedure betreffende de gezamenlijk aangevraagde echtscheidingen op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk.

Dit wetsvoorstel strekt er daarom toe terzake een aantal verduidelijkingen aan te brengen wat de betekening van het echtscheidingsvonnis, de inleiding van het geding, het hoger beroep en de voorziening in cassatie betreft.

Zo beoogt het wetsvoorstel de betekening af te schaffen: het vonnis zal één maand na de uitspraak in kracht van gewijsde treden; ook zal het geding voortaan worden ingeleid bij een door de beide partijen ondertekend eenzijdig verzoekschrift.

Bovendien strekt het wetsvoorstel ertoe voor alle soorten van echtscheiding te werken met een en dezelfde termijn om in cassatie een voorziening in te stellen; wat de echtscheiding door onderlinge toestemming betreft, wordt de termijn bijgevolg ingekort (één in plaats van drie maanden).

2. *Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de procedure inzake echtscheiding betreft (DOC 52 1706/001)*

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) merkt op dat wetsvoorstel DOC 52 1706/001 een soortgelijk doel nastreeft als wetsvoorstel DOC 52 1517/001.

Voorts strekt het wetsvoorstel ertoe een bijkomend aspect van de kostenverdeling te regelen.

Wanneer thans een procedure wordt ingeleid op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, komen de kosten ten laste van de eisende partij, terwijl in de gevallen als bedoeld in artikel 229, §§ 1 en 2, de kosten kunnen worden verdeeld.

amendements n°s 17 à 19 (voir ci-dessous). Les travaux ont été achevés au cours de cette même réunion.

II. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS DES AUTEURS DES PROPOSITIONS DE LOI

1. *Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la procédure de divorce (DOC 52 1517/001)*

M. Raf Terwingen (CD&V), coauteur de la proposition de loi, souligne qu'il existe, à l'heure actuelle, de nombreuses incertitudes, dans la pratique, au sujet de la procédure de divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe.

La proposition de loi vise dès lors à apporter une série de clarifications, en la matière, en ce qui concerne la signification du jugement de divorce, l'introduction de l'instance, l'appel et le pourvoi en cassation.

Ainsi, la proposition de loi entend supprimer la signification: le jugement acquerra force de chose jugée un mois après le prononcé. Par ailleurs, l'instance sera dorénavant introduite par requête unilatérale, signée par les deux parties.

La proposition vise en outre à harmoniser, pour toutes les formes de divorce, les délais d'introduction d'un pourvoi en cassation: le délai de trois mois est par conséquent ramené à un mois en ce qui concerne le divorce par consentement mutuel.

2. *Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la procédure de divorce (DOC 52 1706/001)*

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) remarque que la proposition de loi DOC 52 1706 poursuit un objectif comparable à la proposition DOC 52 1517/001.

La proposition de loi tend en outre à régler un aspect complémentaire relatif au partage des dépens.

À l'heure actuelle, lorsque la procédure est introduite sur la base de l'article 229, § 3, du Code civil, les frais sont mis à charge de la partie requérante alors que dans les cas visés à l'article 229, §§ 1er et 2, les dépens peuvent être partagés.

Het Grondwettelijk Hof heeft bij een arrest van 21 oktober 2008 gesteld dat dit verschil in behandeling niet verantwoord kan worden door het feit dat, alleen in de situatie die is bedoeld in artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, de echtscheiding door de ene echtgenoot aan de andere is opgedrongen. Die mogelijkheid geldt immers ook in de gevallen die zijn bedoeld in artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek.

Derhalve moet artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek worden aangepast om ervoor te zorgen dat, wanneer de echtscheiding wordt uitgesproken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, de kosten over de partijen kunnen worden verdeeld indien zij of de rechter daartoe besluiten.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Een lid merkt op dat de ter bespreking voorliggende wetsvoorstellen ertoe strekken het verschil te verkleinen tussen echtscheiding door onderlinge toestemming en de gezamenlijk aangevraagde echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk.

Het ware evenwel verkieslijk te wachten totdat het Grondwettelijk Hof zich uitspreekt over de grondwettigheid van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding. Aangezien de echtscheiding niet mag verworden tot een loutere formaliteit die het huwelijk alle betekenis ontnemt, is het noodzakelijk de betekeningsplicht en de termijn van drie maanden om voorziening in cassatie in te stellen, te handhaven.

Een ander lid constateert dat de uitwerking van de echtscheidingshervorming een met hindernissen bezaaid parcours is geweest. Terwijl de regels inzake echtscheiding door onderlinge toestemming erg weinig zijn veranderd, werden wel belangrijke veranderingen doorgevoerd inzake de tussenliggende procedures (artikel 229 en volgende van het Burgerlijk Wetboek). In alle gevallen wordt een scheiding van meer dan zes maanden geëist, maar al de rest moet worden besproken.

Over die aangelegenheden zouden mensen in het veld moeten worden gehoord, maar het valt te vrezen dat zij het dossier nog niet met voldoende afstand kunnen beoordelen.

Hoewel volgens de vertegenwoordiger van de staatssecretaris voor Begroting, toegevoegd aan de eerste minister, en staatssecretaris voor Gezinsbeleid, toegevoegd aan de minister van Werk, en wat de aspecten inzake personen- en familierecht betreft, toegevoegd aan de minister van Justitie sommige aspecten (zoals

Dans un arrêt du 21 octobre 2008, la Cour constitutionnelle a estimé que cette différence de traitement ne peut pas être justifiée par le fait que le divorce est imposé par un époux à l'autre, uniquement dans la situation prévue à l'article 229, § 3, du Code civil. Cette situation peut également se produire en vertu de l'article 229, § 1er, du Code civil.

L'article 1258 du Code judiciaire doit dès lors être adapté de façon à ce que, lorsque le divorce est prononcé sur la base de l'article 229, § 3, du Code civil, les dépens puissent être partagés entre les parties si celles-ci ou le juge en décident ainsi.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

Un membre remarque que les propositions de loi à l'examen visent à assurer un plus grand rapprochement entre le divorce par consentement mutuel et le divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe.

Il serait toutefois préférable d'attendre que la Cour constitutionnelle se prononce sur la constitutionnalité de la loi du 27 avril 2007 réformant le divorce. Le divorce ne devant pas devenir une simple formalité, vidant de son sens le mariage, il est nécessaire de maintenir l'obligation de signification ainsi que la durée de trois mois pour introduire un pourvoi en cassation.

Un intervenant constate que de nombreuses difficultés ont émaillé l'élaboration de la réforme du divorce. Si les règles relatives au divorce par consentement mutuel ont très peu changé, plusieurs modifications importantes ont été apportées en ce qui concerne les procédures intermédiaires (art. 229 et suivants du Code civil). Dans tous les cas, une séparation de plus de six mois est exigée mais tout le reste doit être discuté.

Il conviendrait d'entendre les praticiens sur ces questions mais il est à craindre qu'ils ne disposent pas encore de suffisamment de recul.

Le représentant du secrétaire d'État au Budget, adjoint au premier ministre, et secrétaire d'État à la Politique des familles, adjoint à la ministre de l'Emploi, et en ce qui concerne les aspects du droit des personnes et de la famille, adjoint au ministre de la Justice juge que s'il est urgent de régler certains points (comme la

het kostenvraagstuk) dringend moeten worden geregeld, is het wenselijker een reeks knelpunten alomvattend te evalueren.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 1/1

Mevrouw Valérie Déom (PS) dient amendement nr. 5 (DOC 52 1517/003) in, dat ertoe strekt een artikel 1/1 in te voegen, waarmee zij in artikel 301, § 7, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek de woorden “in dat geval” wil weglaten.

De spreekster verwijst terzake naar de schriftelijke verantwoording van het amendement.

Volgens *de staatssecretaris* verdient het de voorkeur het volledige eerste deel van artikel 301, § 7, weg te laten (tot en met de woorden “het tegenovergestelde zijn overeengekomen”) en, als gevolg daarvan, artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen door er voormelde bepaling in op te nemen. Aldus wordt ingegaan op het advies van professor Van Gysel en wordt voorkomen dat artikel 301 verkeerd wordt geïnterpreteerd, in die zin dat het helemaal van toepassing zou zijn op de uitkering tot levensonderhoud na echtscheiding door onderlinge toestemming.

*
* *

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient mevrouw *Clotilde Nyssens (cdH)* amendement nr. 15 (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt artikel 301, § 7, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, te vervangen, teneinde er de verwijzing naar de echtscheiding door onderlinge toestemming in weg te laten.

Dit amendement is ingegeven door de opmerkingen die tijdens de hoorzittingen werden gemaakt over deze bepaling. Artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek zal bijgevolg worden aangevuld met een nieuw lid (zie amendement nr. 16 tot invoeging van een artikel 6/1).

*
* *

Tijdens de vergadering van 3 maart 2010 licht mevrouw *Clotilde Nyssens (cdH)* haar amendement nr. 17 toe dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 1/1. (DOC 1817/005).

question des dépens), il est plus opportun de renvoyer toute une série de problèmes à une évaluation globale.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES

Article 1er

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

Art. 1/1

Mme Valérie Déom (PS) dépose l'amendement n° 5 (DOC 52 1517/003) visant à insérer dans le texte de la proposition de loi un article 1/1. La disposition proposée tend à abroger dans l'article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil, les mots “dans ce cas”.

L'intervenante renvoie sur ce point à la justification écrite de l'amendement.

Le secrétaire d'État souligne qu'il est plus adéquat de supprimer toute la première partie de l'article 301, § 7 jusqu'au mot “le contraire” et de modifier dans l'article 1288 du Code Judiciaire pour y inclure cette disposition, conformément à l'avis du professeur Van Gysel pour éviter que l'article 301 ne soit analysé erronément comme étant applicable, dans son ensemble à la pension alimentaire après divorce par consentement mutuel.

*
* *

Lors de la réunion du 10 juin 2009, *Mme Clotilde Nyssens (cdH)* dépose un amendement n° 15 (DOC 52 1517/004) visant à remplacer l'article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil afin d'y supprimer la référence au divorce par consentement mutuel.

Cet amendement s'inspire des remarques formulées au cours des auditions au sujet de cette disposition. Par voie de conséquence, l'article 1288 du Code judiciaire sera complété par un nouvel alinéa (voir amendement n° 16 insérant un article 6/1).

*
* *

Au cours de la réunion du 3 mars 2010, *Mme Clotilde Nyssens (cdH)* commente son amendement n° 17 tendant à insérer un nouvel article 1er/1 (DOC 1817/005).

De indienster verduidelijkt dat uit de hoorzittingen over de grond van de zaak is gebleken dat er geen reden was om de echtgenoten bij een echtscheiding wegens duurzame ontwrichting te verbieden overeen te komen dat de uitkering die eventueel na de echtscheiding aan een van hen zou worden toegekend, niet voor herziening vatbaar is, dan wel dat ze dat alleen in een welbepaald geval is. In dat opzicht verschilt het amendement niet van amendement nr. 5.

Tijdens de hoorzittingen is ook gebleken dat het niet langer wenselijk was naar de echtscheiding door onderlinge toestemming te verwijzen in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek ter regeling van de uitkering tot onderhoud na een echtscheiding wegens duurzame ontwrichting. Met dit amendement wordt een technische verbetering aangebracht.

Voorts verhelpt de tekst ook de leemte die erin bestond dat bepaald was dat de rechtbank “in het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt” de uitkering mocht verhogen, verlagen of afschaffen, terwijl het bedrag van een uitkering na een echtscheiding per definitie pas in het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt definitief door de partijen kan worden overeengekomen of door de rechtbank kan worden vastgelegd.

Artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek wordt in dezelfde zin aangepast, wat de echtscheiding door onderlinge toestemming betreft (zie amendement nr. 19).

Art. 2

Deze bepaling preciseert dat een gezamenlijk aangevraagde echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk kan worden ingesteld bij eenzijdig verzoekschrift (artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek).

De staatssecretaris erkent dat de partijen het in geval van een gezamenlijk verzoek duidelijk eens zijn dat hun huwelijk onherstelbaar is ontwricht. Dergelijke zekerheid is daarentegen niet mogelijk, als de zaak wordt ingeleid bij eenzijdig verzoekschrift: dan ligt het voor de hand dat de echtgeno(o)t(e) op een gegeven moment de onherstelbare breuk zal moeten bevestigen.

De mogelijkheid om de procedure bij eenzijdig verzoekschrift in te leiden, dreigt te leiden tot meer gevallen waarin de rechter zal moeten vonnissen op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek.

Een verzoekschrift op tegenspraak is een verzoekschrift dat aan de tegenpartij wordt betekend. Dat soort verzoekschriften wordt over het algemeen ingediend

L'auteure indique qu'il est apparu, à la suite des auditions quant au fond qu'il n'y avait pas de raison d'interdire aux époux, dans le contexte d'un divorce pour désunion irrémédiable, de convenir que l'éventuelle pension après divorce qui serait allouée à l'un d'entre eux, ne serait pas susceptible de révision ou le serait seulement dans telle hypothèse. En cela, l'amendement ne diffère pas de l'amendement n° 5.

Lors des auditions, il est également apparu qu'il n'y avait plus lieu de faire référence au divorce par consentement mutuel dans l'article 301 du Code civil régissant la pension après un divorce pour désunion irrémédiable. Le présent amendement procède à ce toilettage technique.

Le texte corrige aussi l'anomalie qui consistait à prévoir que le tribunal pouvait augmenter, réduire ou supprimer la pension “dans le jugement prononçant le divorce”, alors que, par définition, c'est au plus tôt dans le jugement prononçant le divorce que le montant d'une pension après divorce peut être définitivement convenu entre les parties ou fixé par le tribunal.

L'article 1288 du Code judiciaire est adapté dans le même sens en ce qui concerne le divorce par consentement mutuel (voir amendement n° 19).

Art. 2

Cette disposition précise qu'une demande en divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe (art. 229, § 2, du Code civil) peut être introduite par une requête unilatérale.

Le secrétaire d'État reconnaît que, dans le cas d'une requête conjointe, il est évident que les parties sont d'accord sur le caractère irrémédiable de leur désunion. Par contre, une telle certitude n'est pas permise lorsque l'instance sera introduite par requête unilatérale: dans pareil cas, il est évident que le conjoint devra, à un moment donné, confirmer ce caractère irrémédiable.

La possibilité d'introduire la procédure par requête unilatérale risque d'augmenter le nombre de cas où le juge sera appelé à statuer sur la base de 229, § 2, du Code civil.

Une requête contradictoire est une requête notifiée à la partie adverse. C'est ce type de requête qui est introduit généralement devant le tribunal de la jeunesse

bij een jeugdrechtbank, als men bepaalde maatregelen in verband met de huisvesting van de kinderen wil verkrijgen.

Een gezamenlijk verzoekschrift wordt daarentegen door beide echtgenoten ondertekend en vormt feitelijk een eenzijdig verzoekschrift waarbij de andere partij zich aansluit. De eenvoudigste oplossing voor de partijen zou eigenlijk de indiening zijn van een proces-verbaal van vrijwillige verschijning, aangezien die oplossing geen betekening vergt en niet duurder is.

Een lid merkt op dat het proces-verbaal van vrijwillige verschijning een akkoord vergt tussen partijen die niet altijd door een advocaat zijn vertegenwoordigd of nog, een akkoord tussen advocaten die niet altijd een inspanning in die zin genegen zijn.

De heer Raf Terwingen (CD&V) dient amendement nr. 1 (DOC 52 1517/002) in, dat als volgt luidt:

“Art. 2. In artikel 1254 van het Gerechtelijk Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 27 april 2007, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1/ paragraaf 1, eerste lid wordt vervangen als volgt:

“De echtscheiding die wordt gevorderd op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, kan worden ingesteld bij verzoekschrift. De regels bepaald in de artikelen 1034bis tot 1034sexies zijn van toepassing op dit verzoekschrift.

De echtscheiding die wordt gevorderd op grond van artikel 229, § 2 van het Burgerlijk Wetboek, wordt ingeleid bij verzoekschrift. Het verzoekschrift wordt door beide echtgenoten of door ten minste een advocaat ondertekend. Van het verzoekschrift wordt een origineel en een afschrift neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

De partijen of één van de partijen kunnen toepassing maken van artikel 1254, § 5.”;

2/ in § 5 worden de woorden “Tot aan de sluiting van de debatten kunnen de partijen of een van de partijen” vervangen door de woorden “Indien de echtscheiding wordt gevorderd op grond van artikel 229, § 1 of 229, § 3 van het Burgerlijk Wetboek kunnen de partijen of één van de partijen tot aan de sluiting van de debatten.”.

De staatssecretaris vindt dat amendement nr. 1 de verdienste heeft de situatie te verduidelijken, en wel voor elk geval.

quand on veut obtenir certaines mesures en matière d'hébergement des enfants.

Une requête conjointe, quant à elle, est signée par les deux époux et constitue dans les faits une requête unilatérale, à laquelle se joint l'autre partie. La solution la plus simple pour les parties serait d'introduire un procès-verbal de comparution volontaire puisque cette solution ne requiert aucune notification et n'est pas plus coûteuse.

Un intervenant constate que le PV de comparution volontaire requiert un accord entre des parties qui ne sont pas toujours représentées par un avocat ou encore un accord entre avocats qui n'ont pas toujours envie de faire un effort de ce sens.

M. Raf Terwingen (CD&V) dépose l'amendement n° 1 (DOC 52 1517/002) formulé comme suit:

“Art. 2. Dans l'article 1254 du Code judiciaire, modifié en dernier lieu par la loi du 27 avril 2007, les modifications suivantes sont apportées:

1/ le § 1er, alinéa 1er, est remplacé par ce qui suit:

“La demande de divorce fondée sur l'article 229, § 3, du Code civil peut être introduite par une requête. Les règles prévues aux articles 1034bis à 1034sexies s'appliquent à cette requête.

La demande de divorce fondée sur l'article 229, § 2, du Code civil est introduite par une requête. La requête est signée par chacun des époux, ou par au moins un avocat. Un original et une copie de la requête sont déposés au greffe du tribunal de première instance.

Les parties ou l'une d'elles peuvent faire application de l'article 1254, § 5.”;

2/ dans le § 5, les mots “Jusqu'à la clôture des débats, les parties ou l'une d'elles peuvent” sont remplacés par les mots “Lorsque la demande de divorce est fondée sur l'article 229, § 1er ou 229, § 3, du Code civil, les parties ou l'une d'elles peuvent, jusqu'à la clôture des débats.”.

Le secrétaire d'État estime que l'amendement n° 1 a le mérite de clarifier la situation et ce, pour chaque cas de figure.

*
* *

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient *de heer Raf Terwingen (CD&V) amendement nr. 7* (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt artikel 1254, § 1, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek te vervangen. De voorgestelde bepaling stelt dat de vordering tot echtscheiding op grond van artikel 229, § 2 of § 3, van het Burgerlijk Wetboek, kan worden ingesteld bij verzoekschrift op tegenspraak, waardoor de in de artikelen 1034*bis* tot *sexies* vervatte regels gelden.

De vordering op grond van artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek zal bij dagvaarding moeten worden ingeleid, zoals bepaald bij het gemene recht.

Amendement nr. 7 beoogt de duidelijkheid en de rechtszekerheid te bevorderen.

Amendement nr. 1 wordt derhalve ingetrokken.

Artikel 2 van het wetsvoorstel preciseerde aanvankelijk dat een gezamenlijk aangevraagde vordering tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk kon worden ingeleid bij eenzijdig verzoekschrift (artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek). Uit de hoorzittingen is echter gebleken dat het niet wenselijk is alle gevolgen van een eenzijdig verzoekschrift tot dat soort vordering uit te breiden.

De indiener van het amendement preciseert dat gelet op de bijzonderheden van de vordering tot echtscheiding op grond van artikel 229, § 2, de minister van Justitie ten aanzien van de griffies misschien richtlijnen zal moeten uitvaardigen, zodat zij weten hoe zij in dergelijke gevallen moeten handelen (wie moet worden beschouwd als eisende partij, en aan wie moet een dergelijk verzoekschrift worden betekend?).

*
* *

Tijdens de vergadering van 3 maart 2010 verduidelijkt mevrouw Clotilde Nyssens (cdH) haar *amendement nr. 18* (subamendement op amendement nr. 7; DOC 52 1517/005). Dit amendement dat de vervanging van het door amendement nr. 7 voorgestelde lid door 3 nieuwe leden beoogt, preciseert dat de echtscheiding gevorderd op grond van artikel 229, § 2, slechts kan worden ingesteld bij verzoekschrift, aangezien het gaat om een vordering die gezamenlijk door de beide echtgenoten is ingesteld.

Voorts wordt verduidelijkt dat dit verzoekschrift wordt ondertekend door iedere echtgenoot of ten minste door

*
* *

Lors de la réunion du 10 juin 2009, *M. Raf Terwingen (CD&V)* dépose l'*amendement n° 7* (DOC 52 1517/004) qui vise à remplacer l'article 1254, § 1er, alinéa 1er, du Code judiciaire. La disposition proposée stipule que la demande de divorce fondée sur l'article 229, §§ 2 et 3, du Code civil peut être introduite par une requête contradictoire, à laquelle s'appliquent les règles reprises aux articles 1034*bis* à 1034*sexies*.

La demande fondée sur l'article 229, § 1er, du Code civil devra être introduite par citation comme le prévoit le droit commun.

Cet amendement vise à privilégier la clarté et la sécurité juridique.

L'amendement n° 1 est dès lors retiré.

L'article 2 de la proposition précisait initialement qu'une demande en divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe (art. 229, § 2, du Code civil) pouvait être introduite par une requête unilatérale. Les auditions ont toutefois démontré qu'il n'était pas souhaitable d'étendre tous les effets d'une requête unilatérale à ce type de demande.

L'auteur de l'amendement précise que compte tenu des particularités de la demande de divorce fondée sur l'article 229, § 2, il sera peut-être nécessaire que le ministre de la Justice édicte des directives à l'attention des greffes de manière à ce qu'ils sachent comment agir dans ces cas (qui doit être considérée comme partie demanderesse? À qui notifier pareille requête?).

*
* *

Au cours de la réunion du 3 mars 2010, *Mme Clotilde Nyssens (cdH)* commente son *amendement n° 18* (sous-amendement à l'amendement n° 7; DOC 52 1517/005). Cet amendement, qui vise à remplacer l'alinéa proposé par l'amendement n° 7 par 3 nouveaux alinéas, précise que la demande en divorce fondée sur l'article 229, § 2, ne peut être introduite que par requête, puisqu'il s'agit d'une demande formée conjointement par les deux époux.

Il est par ailleurs précisé que cette requête est signée par chacun des époux ou par au moins un avocat ou un

een advocaat of een notaris. Die laatste precisering komt voor in artikel 1255 van het Gerechtelijk Wetboek. Technisch is het verkieslijk de bepalingen betreffende de instelling van de vordering samen te brengen in artikel 1254 van het Gerechtelijk Wetboek (zie amendement nr. 3 op artikel 1255).

Art. 2/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) dient amendement nr. 3 (DOC 52 1517/002) in, dat ertoe strekt artikel 1255, § 1, eerste en tweede lid, te wijzigen. In artikel 1254, § 1, zoals gewijzigd bij amendement nr. 1, wordt de wijze van inleiding voor alle vormen van echtscheiding verduidelijkt. Het is dus onnodig nogmaals te bepalen hoe in artikel 1255 de vordering op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek moet worden ingeleid.

Mevrouw Valérie Déom (PS) dient amendement nr. 6 (DOC 52 1517/003) in, dat ertoe strekt een artikel 2/1 in te voegen, waarmee zij artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek wil opheffen.

De spreekster herinnert eraan dat uit de hoorzittingen is gebleken dat die bepaling geen belang heeft en overigens dode letter is gebleven. Zij verwijst in dit opzicht naar de schriftelijke verantwoording van haar amendement.

De staatssecretaris onderschrijft de bedoeling van het amendement, maar vraagt zich af of het opportuun is die bepaling gewoonweg op te heffen. Zou men ze niet beter vervangen door een andere, zoals professor Van Gysel heeft voorgesteld?

Vooraleer verder te gaan, is het zaak de juridische gevolgen van die opheffing te onderzoeken en/of na te denken over een andere formulering van de tekst.

Art. 3 tot 5

In de artikelen 3 tot 5 worden, wat de gezamenlijk aangevraagde echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk betreft, een aantal voor de echtscheiding door onderlinge toestemming geldende bepalingen omgezet. Die bepalingen betreffen de nadere regels als beroep wordt ingesteld tegen het vonnis waarbij de echtscheiding op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek wordt uitgesproken of waarin zulks wordt geweigerd. Bovendien wordt de betwiste verplichting inzake de betekening van het vonnis weggelaten.

notaire. Cette dernière précision figure à l'article 1255 du Code judiciaire. Techniquement, il est préférable de rassembler les dispositions relatives à l'introduction de la demande à l'article 1254 du Code judiciaire (voir amendement n° 3 à l'article 1255).

Art. 2 /1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen (CD&V) dépose l'amendement n° 3 (DOC 52 1517/002) qui vise à modifier l'article 1255, § 1er, alinéas 1er et 2. L'article 1254, § 1er, tel que modifié par l'amendement n° 1, définit le mode d'introduction de toutes les formes de divorce. Il est donc superflu de préciser à nouveau, dans l'article 1255, le mode d'introduction de la demande fondée sur l'article 229, § 2, du Code civil.

Mme Valérie Déom (PS) dépose un amendement n° 6 (DOC 52 1517/003) visant à insérer un article 2/1 dans le texte de la proposition de loi. La disposition proposée tend à abroger l'article 1257 du Code judiciaire.

L'intervenante rappelle que les auditions ont montré que cette disposition était sans intérêt et était d'ailleurs restée lettre morte. Il est renvoyé à cet égard à la justification écrite de l'amendement.

Le secrétaire d'État souscrit à l'objectif de l'amendement mais se demande s'il est opportun d'abroger purement et simplement cette disposition. Ne faudrait-il pas plutôt remplacer cette disposition par une autre comme le proposait le professeur Van Gysel?

Il y a lieu d'étudier les conséquences juridiques de cette abrogation pure et simple et/ou d'envisager une rédaction différente avant d'aller plus loin.

Art. 3 à 5

Les articles 3 à 5 transposent, en ce qui concerne le divorce sur demande conjointe pour cause de désunion irrémédiable, certaines dispositions applicables au divorce par consentement mutuel. Les dispositions en question ont trait aux modalités de recours à l'encontre du jugement prononçant ou refusant de prononcer le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil. En outre l'obligation controversée de signification du jugement est supprimée.

Een lid merkt op dat de wetsvoorstellen ertoe strekken een controverse in de rechtsleer aangaande de verplichte betekening te beslechten: er is een stroming die pleit voor het behoud van de betekening, terwijl de andere vindt dat ze moet worden afgeschaft.

Is de afschaffing ervan verantwoord ingeval de echtscheiding op gezamenlijk verzoek alleen maar uitmondt in een gedeeltelijk akkoord over een aantal aspecten? In die gevallen blijft de betekening immers zinvol.

De indiener van wetsvoorstel nr. 1517 onderstreept dat de praktische problemen een wetswijziging verantwoorden. Het is kennelijk paradoxaal het op gezamenlijk verzoek gewezen vonnis te moeten betekenen.

Een ander lid onderstreept voorts dat in geval van gezamenlijk aangevraagde echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk, de echtgenoten het eens zijn over het principe van de echtscheiding. De rechter bekrachtigt dat akkoord en spreekt de echtscheiding uit. De partijen zullen later moeten verschijnen om nog bestaande problemen te regelen.

De staatssecretaris stelt vast dat de ter bespreking voorliggende bepalingen ertoe strekken de parallelle tussen echtscheiding door onderlinge toestemming en echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk op te voeren.

Toch staat hij terughoudend tegenover die regeling, omdat die geen zekerheid biedt dat het echtscheidingsvonnis geen betrekking zal hebben op andere elementen die een link hebben met de echtscheidingsprocedure, bijvoorbeeld dringende en voorlopige maatregelen. Niet alleen kunnen die maatregelen achteraf nog worden betwist, maar de rechter kan bovendien ook nieuwe vragen te behandelen krijgen.

Het kan gebeuren dat de rechter op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek een echtscheiding uitspreekt en tevens een beslissing neemt over de huisvesting van de kinderen. De beslissing van de rechter over die huisvesting kan door een van de partijen via een hoger beroep worden betwist.

Een lid wijst op het schriftelijk advies van de OBFG, die stelt dat een eerste vonnis op grond van artikel 229, § 2, het geschil niet noodzakelijk beslecht. Bijgevolg kan het niet door de beugel dat voor twee beslissingen binnen een zelfde zaak een uiteenlopende procedure en uiteenlopende beroepstermijnen gelden.

Een ander lid begrijpt de inhoud van dat advies niet, aangezien de wetgever precies een afzonderlijke

Un membre constate que les propositions de loi visent à trancher une controverse doctrinale relative à l'obligation de signification: un courant plaide pour le maintien de la signification alors que l'autre, au contraire, juge qu'il faudrait la supprimer.

Dans les cas où le divorce sur demande conjointe aboutit seulement à un accord partiel sur un certain nombre d'aspects, la suppression de la signification se justifie-t-elle? Dans ces cas-là, en effet, la signification conserve tout son sens.

L'auteur de la proposition de loi n° 1517 souligne que les problèmes rencontrés sur le terrain justifient une intervention législative. Il semble paradoxal de devoir signifier le jugement rendu sur demande conjointe.

Un autre membre souligne par ailleurs que dans le cas du divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe, les époux sont d'accord sur le principe du divorce. Le juge entérine cet accord et le divorce est prononcé. Les parties devront comparaître ultérieurement pour régler les problèmes qui subsistent.

Le secrétaire d'État constate que les dispositions à l'examen visent à renforcer le parallélisme entre le divorce par consentement mutuel et le divorce pour désunion irrémédiable.

Il se dit toutefois réticent dans la mesure où il n'est pas certain que le jugement qui prononce le divorce ne concernera pas d'autres éléments liés à la procédure de divorce comme, par exemple, des mesures urgentes et provisoires. Non seulement, ces mesures pourraient encore être contestées par la suite, mais le juge pourrait par ailleurs être saisi de nouvelles demandes.

Il se peut que le juge prononce le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil et statue également sur l'hébergement des enfants. La décision du juge sur ce point pourrait être contestée par une des parties qui entendrait faire appel de cette décision.

Un membre évoque l'avis écrit de l'OBFG selon lequel le premier jugement sur base de 229, § 2, ne vide pas nécessairement le litige. On ne peut par conséquent pas admettre que dans une même cause, deux décisions connaissent un sort différent en ce qui concerne la procédure et les délais de recours.

Un autre membre dit ne pas comprendre le contenu de cet avis dans la mesure où le traitement distinct du

behandeling van de echtscheiding *sensu stricto* en van de gevolgen ervan beoogde, toen hij de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk in de wet opnam.

De indiener van het wetsvoorstel onderstreept dat het in artikel 3 voorgestelde artikel 1271 van het Gerechtelijk Wetboek wel degelijk tot doel heeft uit te sluiten dat beroep kan worden ingesteld tegen een vonnis dat een echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek, al blijft de draagwijdte van dat artikel wel beperkt tot alleen maar dát vonnis. Zo nodig is de indiener van het wetsvoorstel bereid de tekst uit te klaren om elke dubbelzinnigheid weg te werken.

De staatssecretaris stelt vast dat zelfs als het vonnis alleen maar het uitspreken van de echtscheiding behelst, de OBFG van oordeel is dat er geen sprake mag zijn van verschillende voorwaarden voor hoger beroep. Misschien ware het raadzaam dat de OBFG het waarom van zijn standpunt zou toelichten.

Impliceert de huidige wetgeving dat de rechter zich nooit over een ander element van het geschil moet uitspreken, als hij de echtscheiding uitspreekt?

Klopt die stelling niet, dan moet ervoor worden gezorgd dat de voorgestelde wijziging de rechters niet verhindert andere – conflictuele – aspecten te regelen.

Een lid is van oordeel dat de opeenvolgende procedurefasen duidelijk van elkaar verschillen: allereerst is er de uitspraak van de echtscheiding, waarover de partijen het eens zijn; vervolgens, tijdens een andere zitting, komen de materiële aspecten aan bod. De voorlopige maatregelen worden doorgaans opgedragen door een rechter in kort geding. Het wetsvoorstel strekt tot vereenvoudiging van een procedure die zo complex is dat ze vaak amper door de partijen wordt begrepen. De spreker stelt vast dat hoe dan ook iets moet worden ondernomen tegen de uiteenlopende manieren waarop de griffies omgaan met de betekeningen.

De staatssecretaris vindt de door de Orde van Vlaamse Balies voorgestelde oplossing het interessantst. De Vlaamse balies zijn namelijk van oordeel dat wanneer een vonnis slechts de vaststelling van een onherstelbare ontwrichting van het huwelijk behelst en als dusdanig eigenlijk de echtscheiding uitspreekt, de betekeningsverplichting geen zin heeft. Dat vonnis kan immers worden gelijkgesteld met een akkoordvonnis. Toch kan het contentieuze kwesties regelen die te maken hebben met de echtscheiding, evenals met de gevolgen ervan.

Het voorstel van de OVB komt er dus op neer de betekening of het hoger beroep anders te regelen,

divorce *sensu stricto* et de ses conséquences a été voulu par le législateur lors de l'inscription dans la loi du divorce pour désunion irrémédiable.

L'auteur de la proposition de loi souligne que l'objectif de l'article 1271 du Code judiciaire, tel que proposé à l'article 3, est bien d'exclure la possibilité de faire appel du jugement prononçant le divorce sur base de l'article 229, § 2, du Code civil mais se limite uniquement à ce jugement. Le cas échéant, l'auteur de la proposition se dit prêt à clarifier le texte pour qu'aucune équivoque ne subsiste.

Le secrétaire d'État constate que même dans le cas où le jugement ne contient que le prononcé du divorce, l'OBFG juge que l'on ne peut avoir des modalités d'appel distinctes. Peut-être l'OBFG doit-il préciser les raisons de sa position.

La législation actuelle implique-t-elle que le juge ne sera jamais amené à statuer sur un autre élément du litige lorsqu'il prononce le divorce?

Si tel n'est pas le cas, il ne faudrait pas que la modification proposée empêche les juges de régler d'autres aspects, conflictuels ceux-là.

Un membre pense que les phases de la procédure sont bien distinctes: tout d'abord, le prononcé du divorce sur lequel les parties sont d'accord et dans une phase ultérieure, lors d'une autre audience, les aspects matériels. Les mesures provisoires, elles, sont généralement ordonnées par le juge siégeant en référé. La proposition de loi tend à simplifier une procédure dont la complexité la rend souvent incompréhensible aux yeux des parties. Il constate qu'il convient en tout cas d'apporter une réponse afin de résoudre les applications diverses que font les greffes en matière de signification.

Le secrétaire d'État juge que la solution proposée par l'Orde van de Vlaamse Balies est la plus séduisante. Ceux-ci estiment en effet que lorsqu'un jugement ne fait que constater la désunion irrémédiable et prononce de ce fait le divorce, l'obligation de signification ne se justifie pas – cette décision étant assimilable à un jugement d'accord. Ce jugement peut néanmoins régler des questions contentieuses liées au divorce mais également à ses conséquences.

La proposition de l'OVB est donc de traiter différemment pour ce qui est de la signification ou de l'appel la

naargelang ze betrekking hebben op het onderdeel van het vonnis dat alleen de echtscheiding uitspreekt, dan wel op de andere delen van het vonnis.

Dat voorstel vormt een interessante denkoefening, maar valt wellicht amper in de praktijk te brengen.

Een andere mogelijke oplossing bestaat erin voorrang te geven aan de rechtszekerheid en te bepalen dat het vonnis in alle gevallen moet worden betekend. Die oplossing heeft de verdienste duidelijk en transparant te zijn, maar er hangt uiteraard een prijskaartje aan.

Ongeacht welke oplossing men kiest, de huidige gang van zaken moet worden verduidelijkt, aangezien de griffies er momenteel uiteenlopende praktijken op nahouden.

Verschillende leden zouden het nutteloos vinden alle vonnissen grondig te moeten analyseren, om vervolgens te beslissen welk deel ervan al dan niet moet worden betekend.

Bovendien biedt de betekening een onmiskenbare meerwaarde, aangezien ze de partijen een maximale rechtszekerheid biedt. Van de betekening hangen immers de termijnen voor hoger beroep af, alsook de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding of nog de inschrijving in de registers van de burgerlijke stand.

Gelet op de opmerkingen van de OVB, de OBFG en professor Senaev (KULeuven), dient *de heer Raf Terwingen (CD&V) amendement nr. 2* (DOC 52 1517/002) in, dat ertoe strekt artikel 1271 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals dat door het voorgestelde artikel 3 wordt hersteld, te wijzigen. Ter waarborging van de rechtszekerheid en ter voorkoming van betwistingen wordt in dat amendement gepreciseerd dat het vonnis moet worden betekend om in kracht van gewijsde te kunnen gaan.

Amendement nr. 4 (DOC 52 1517/002) van *de heer Terwingen*, dat ertoe strekt het in artikel 4 voorgestelde artikel 1272 te wijzigen, heeft hetzelfde doel. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 2.

*
* *

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient *de heer Raf Terwingen (CD&V)* de amendementen nrs. 8, 9 en 10 (DOC 52 1517/004) in, die er respectievelijk toe strekken de artikelen 3, 4 en 5 van het wetsvoorstel weg te laten. Op grond van deze amendementen zullen

partie du jugement qui concerne le seul divorce et les autres parties du jugement.

Quoique intéressante sur un plan purement intellectuel, la traduction dans les faits de cette proposition risque d'être particulièrement complexe.

Une autre voie possible est de privilégier la sécurité juridique et d'imposer dans tous les cas la signification du jugement. Cette solution a le privilège de la clarté et de la transparence même si elle entraîne inévitablement un coût.

Que l'on retienne l'une ou l'autre solution, la situation actuelle mérite en tout cas d'être clarifiée compte tenu des pratiques divergentes des greffes.

Plusieurs membres considèrent qu'il serait inutile de faire l'exégèse des jugements pour savoir s'il convient ou non d'en signifier telle ou telle partie.

La signification offre par ailleurs une plus-value indéniable puisqu'elle permet de garantir aux parties une sécurité juridique maximale: c'est en effet de la signification dont dépendent les délais d'appel, les effets patrimoniaux du divorce ou encore la transcription dans les registres de l'état civil.

Compte tenu des observations formulées par l'OVB, l'OBFG et le professeur Senaev (KULeuven), *M. Raf Terwingen (CD&V)* dépose l'amendement n° 2 (DOC 52 1517/002) qui vise à modifier l'article 1271 du Code judiciaire, tel que rétabli par l'article 3. Afin de garantir la sécurité juridique et d'éviter toute discussion, l'amendement précise clairement que le jugement doit être signifié pour passer en force de chose jugée.

L'amendement n° 4 (DOC 52 1517/002) de *M. Terwingen*, qui modifie l'article 1272 proposé à l'article 4, poursuit le même objectif. Il est renvoyé pour le reste à la justification de l'amendement n° 2.

*
* *

Lors de la réunion du 10 juin 2009, *M. Raf Terwingen (CD&V)* dépose les amendements n° 8, 9 et 10 (DOC 52 1517/004) visant respectivement à supprimer les articles 3, 4 et 5 de la proposition de loi. Ces amendements auront pour conséquence que le droit

de gemeenrechtelijke regels van toepassing zijn op de rechtsmiddelen. Voor het overige wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van de amendementen.

Als gevolg daarvan worden de amendementen nrs. 2 en 4 ingetrokken.

Een lid heeft bedenkingen bij deze amendementen, omdat ze ingaan tegen de keuzes die de indieners van de samengevoegde wetsvoorstellen aanvankelijk hebben gemaakt.

Eén van de beginselen die aan de nieuwe wet ten grondslag liggen, is dat niemand verplicht is gehuwd te blijven als hij dat niet langer wil. In dat verband heeft de wetgever een onderscheid willen instellen tussen het echtscheidingsvonnis, dat zo snel mogelijk moet kunnen worden uitgevoerd, en de materiële gevolgen van de echtscheiding. Deze amendementen houden dus een achteruitgang in; de spreker vraagt zich af of die wel spoort met de huidige rechtspraak.

Aangezien die beroepstermijn wordt verlengd, vreest het lid voorts dat die zal worden aangewend om de procedure te rekken.

De indiener van de amendementen nrs. 8, 9 en 10 geeft aan dat die koerswijziging is ingegeven door de hoorzittingen in de subcommissie. Het is de bedoeling de beroepstermijn in dit verband af te stemmen op die welke van toepassing is voor de echtscheiding door onderlinge toestemming.

Art. 6 en 7

Artikel 6 heeft betrekking op de nadere regels volgens welke een voorziening in cassatie kan worden ingesteld tegen een vonnis of een arrest dat is uitgesproken in een echtscheidingszaak op grond van artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek.

*
* *

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient *de heer Raf Terwingen (CD&V) amendement nr. 11* (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt artikel 6 van het wetsvoorstel te vervangen. Dit amendement beoogt de termijn voor de voorziening in cassatie tegen een arrest waarbij een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk wordt gewezen, af te stemmen op de gemeenrechtelijke termijn van drie maanden.

commun sera d'application en ce qui concerne les voies de recours. Il est renvoyé pour le reste à la justification écrite des amendements.

Par voie de conséquence, les amendements 2 et 4 sont retirés.

Un membre exprime une réserve à l'égard de ces amendements qui vont à l'encontre des options retenues initialement par les auteurs des propositions de loi jointes.

Un des principes sous-tendant la nouvelle loi était que nul n'était tenu de rester dans un mariage dont il ne voulait plus. Dans ce cadre, le législateur a eu la volonté d'opérer une distinction entre le prononcé du divorce qui devait pouvoir sortir ses effets le plus rapidement possible et ses effets matériels. Ces amendements constituent par conséquent un retour en arrière dont l'intervenant se demande s'il est compatible avec la jurisprudence actuelle.

Dans la mesure où ce délai de recours est prolongé, le membre craint par ailleurs qu'il ne soit utilisé à des fins dilatoires.

L'auteur des amendements n° 8, 9 et 10 indique que ce changement d'option s'inspire des auditions organisées par la sous-commission et tend à privilégier l'uniformité par rapport au délai de recours applicable au divorce par consentement mutuel.

Art. 6 et 7

L'article 6 concerne les modalités selon lesquelles un pourvoi en cassation peut être introduit à l'encontre d'un jugement ou d'un arrêt rendu dans une affaire de divorce fondée sur l'article 229 du Code civil.

*
* *

Lors de la réunion du 10 juin 2009, *M. Raf Terwingen (CD&V)* dépose l'*amendement n° 11* (DOC 52 1517/004) visant à remplacer l'article 6 de la proposition de loi. Cet amendement vise à aligner le délai pour se pourvoir en cassation à l'encontre d'un arrêt prononçant le divorce pour désunion irrémédiable sur le délai de droit commun de trois mois.

Een lid geeft aan geen voorstander te zijn van die wijziging, omdat die niet strookt met de geest van de nieuwe wet.

Art. 6/1

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient mevrouw Clotilde Nyssens (cdH) amendement nr. 16 (DOC 51 1517/004) in, dat ertoe strekt artikel 1288 van het Burgerlijk Wetboek aan te vullen met een derde lid.

Op dat punt wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van amendement nr. 15 (zie art. 1/1).

*
* *

Tijdens de vergadering van 3 maart 2010 verduidelijkt mevrouw Clotilde Nyssens (cdH) haar amendement nr. 19 (subamendement op amendement nr. 16; DOC 52 1517/005).

Dit amendement strekt tot de vervanging van het door amendement nr. 16 voorgestelde derde lid.

De indienster acht het passender om in de bepalingen betreffende de echtscheiding door onderlinge toestemming specifieke bepalingen op te nemen die, in verband met dat type van echtscheiding bij de wet van 27 april 2007 zijn ingevoegd in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek.

Deze wijziging is het logische gevolg van de wijziging die is aangebracht in artikel 301, § 7, van het Burgerlijk Wetboek. Zie de verantwoording van amendement nr. 17.

Een met artikel 301, § 7, tweede lid, analoge bepaling is niet toepasselijk op de echtscheiding door onderlinge toestemming. In dat opzicht wijzigt het amendement niets aan de huidige tekst. Die bepaling (cfr. amendement nr. 17) werd dus niet overgenomen in de bepalingen betreffende de echtscheiding door onderlinge toestemming.

Art. 7

Artikel 7 brengt de termijn om in verband met een echtscheiding door onderlinge toestemming een voorziening in cassatie in te stellen terug tot één maand. Door die inkorting kunnen de beroepstermijnen onderling op elkaar worden afgestemd, wat de transparantie ten goede zal komen.

Un membre ne se dit pas favorable à cette modification qui ne correspond pas à la philosophie de la nouvelle loi.

Art. 6/1

Lors de la réunion du 10 juin 2009, Mme Clotilde Nyssens (cdH) dépose un amendement n° 16 (DOC 52 1517/004) visant à compléter l'article 1288 du Code civil par un troisième alinéa.

Il est renvoyé sur ce point à la justification écrite de l'amendement n° 15 (voir art. 1/1).

*
* *

Au cours de la réunion du 3 mars 2010, Mme Clotilde Nyssens (cdH) commente son amendement n° 19 (sous-amendement à l'amendement n° 16; DOC 52 1517/005).

Cet amendement vise à remplacer l'alinéa 3 proposé par l'amendement n° 16.

L'auteur estime qu'il paraît plus adéquat d'insérer dans les dispositions relatives au divorce par consentement mutuel les dispositions spécifiques qui, à propos de ce type de divorce, ont été insérées par la loi du 27 avril 2007 dans l'article 301 du Code civil.

Cette modification est la conséquence logique de la modification apportée à l'article 301, § 7, du Code civil. Voir la justification sous l'amendement n° 17.

Une disposition analogue à l'article 301, § 7, alinéa 2, n'est pas applicable au divorce par consentement mutuel. En cela, l'amendement ne change rien au texte actuel. Cette disposition (cf. l'amendement n° 17) n'a donc pas été reprise dans les dispositions relatives au divorce par consentement mutuel.

Art. 7

L'article 7 ramène le délai d'introduction d'un pourvoi en cassation à un mois en ce qui concerne le divorce par consentement mutuel. Ce raccourcissement du délai permettra d'harmoniser les délais de recours et de ce fait, favorisera la transparence.

De staatssecretaris merkt op dat de OVB, de OBFG of professor Senaeve in hun schriftelijke adviezen aangeven niet bepaald voorstander te zijn van een wijziging van de gemeenrechtelijke termijn om voorziening in cassatie in te stellen.

De staatssecretaris merkt in dat verband op dat twee oplossingen mogelijk zijn: ofwel stemt men de termijn die van toepassing is voor de gezamenlijk aangevraagde echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk af op de termijn die geldt voor de echtscheiding door onderlinge toestemming, ofwel doet men het omgekeerde.

Volgens *een lid* heeft de aangelegenheid in de praktijk slechts weinig belang, aangezien tegen een echtscheidingsvonnis slechts zelden voorziening in cassatie wordt ingesteld.

*
* *

Tijdens de vergadering van 10 juni 2009 dient *de heer Raf Terwingen (CD&V) amendement nr. 12* (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt artikel 7 van het wetsvoorstel te vervangen. Op grond van de nieuwe bepaling begint de beroepstermijn (inzake beroep, verzet en voorziening in cassatie) te lopen vanaf de betekening van het vonnis of arrest.

Art. 8 (*nieuw*)

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) dient *amendement nr. 13* (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt een artikel 8 (*nieuw*) in het wetsvoorstel in te voegen. Die bepaling heft artikel 1281 van het Burgerlijk Wetboek op, krachtens hetwelk “elke partij gehouden is het bewijs te leveren van haar verblijf in het aangewezen huis”, zo niet wordt het geding niet ingesteld. Die bepaling is een overblijfsel uit de tijd dat een getrouwde vrouw wettelijk verplicht was haar man overal te volgen; ze was daarvan, in het kader van een echtscheidingsprocedure, enkel vrijgesteld als ze kon aantonen te verblijven in het huis dat door de rechter was aangewezen. Die “volgverplichting” voor de echtgenote werd echter in 1958 afgeschaft; er bestaat dus geen reden om artikel 1281 van het Gerechtelijk Wetboek nog te laten bestaan.

Art. 9 (*nieuw*)

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) dient *amendement nr. 14* (DOC 52 1517/004) in, dat ertoe strekt een artikel 9 (*nieuw*) in het wetsvoorstel in te voegen. Dit amendement is bedoeld om een incoherentie

Le secrétaire d'État remarque que les avis écrits de l'OVB, de l'OBFG ou du professeur Senaeve se disent peu favorables à ce que l'on touche au délai de droit commun pour se pourvoir en cassation.

Le secrétaire d'État remarque sur ce point que deux solutions peuvent être envisagées: soit, l'on aligne le délai applicable pour le divorce sur demande conjointe pour désunion irrémédiable sur le délai applicable pour le divorce par consentement mutuel. Soit, on fait l'inverse.

Un membre juge que la question n'a en pratique que peu d'intérêt dans la mesure où le nombre de pourvois en cassation dirigé à l'encontre de jugements de divorce n'est que marginal.

*
* *

Lors de la réunion du 10 juin 2009, *M. Raf Terwingen (CD&V)* dépose l'*amendement n° 12* (DOC 52 1517/004) visant à remplacer l'article 7 de la proposition de loi. La nouvelle disposition stipule que le délai de recours, quel qu'il soit (appel, opposition ou cassation) commence à courir à partir de la signification du jugement ou de l'arrêt.

Art. 8 (*nouveau*)

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) dépose l'*amendement n° 13* (DOC 52 1517/004) visant à insérer, dans le texte de la proposition de loi, un nouvel article 8. Cette disposition abroge l'article 1281 du Code civil. Cette disposition stipule que “chacune des parties est tenue de justifier de sa résidence dans la maison indiquée”, à peine de fin de non-procéder. Cette disposition s'expliquait lorsque la femme mariée était légalement tenue de suivre son mari: elle n'en était dispensée, dans le cadre de la procédure en divorce, qu'à condition de demeurer dans la résidence que le juge lui fixait. Cette obligation de “suite” de l'épouse ayant été abrogée en 1958, l'article 1281 du Code judiciaire n'a plus de raison d'être.

Art. 9 (*nouveau*)

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) dépose l'*amendement n° 14* (DOC 52 1517/004) visant à insérer, dans le texte de la proposition de loi, un nouvel article 9. Cet amendement tend à remédier à une incohérence

weg te werken die tijdens de hoorzitting met professor Senaeve voor het voetlicht werd gebracht.

Artikel 1299 van het Gerechtelijk Wetboek wordt gewijzigd opdat de partijen hoger beroep kunnen instellen tegen een echtscheidingsvonnis wanneer niet (meer) aan de wettelijke voorwaarden is voldaan.

*
* *

De subcommissie stelt vast dat de bespreking van de samengevoegde wetsvoorstellen afgehandeld is en zendt de teksten bijgevolg over aan de commissie voor de Justitie.

De rapporteur,

Marie-Christine
MARGHEM

De voorzitter,

Clotilde
NYSENS

mise en exergue lors des auditions par le professeur Senaeve.

L'article 1299 du Code judiciaire est modifié afin de permettre aux parties d'interjeter appel contre un jugement prononçant le divorce lorsque les conditions légales pour ce faire ne sont pas (ou plus) réunies.

*
* *

La sous-commission constate que la discussion sur les propositions de loi jointes a été épuisée et renvoie par conséquent ces textes à la commission de la Justice.

Le rapporteur,

Marie-Christine
MARGHEM

La présidente,

Clotilde
NYSENS

BIJLAGE**HOORZITTINGEN**

Tijdens haar vergadering van 6 mei 2009 heeft uw subcommissie hoorzittingen gehouden met de volgende personen:

- dhr. Patrick Senaeve, buitengewoon hoogleraar aan de KULeuven;
- dhr. M. Alain-Charles Van Gysel, professor aan de ULB;
- dhr. Edgar Boydens, advocaat, bestuurder van de OVB;
- dhr. Guy Hiernaux, advocaat, vertegenwoordiger van de “OBFG”.

1. Uiteenzetting van de heer Patrick Senaeve, buitengewoon hoogleraar aan de KULeuven

A. Inleiding van de vordering tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting (artikel 2 van het wetsvoorstel – artikel van het 1254 Gerechtelijk Wetboek)

Het lijkt aangewezen artikel 1254, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek aldus te wijzigen, dat er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen enerzijds het geval waarin één van beide echtgenoten eenzijdig de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting vordert, en anderzijds het geval waarin ze die gezamenlijk vorderen, nu dit procedureel een wezenlijk verschil vormt: de procedure tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op gezamenlijk verzoek is in wezen een procedure op eenzijdig verzoekschrift met een *sui generis*-karakter, net zoals de procedure echtscheiding door onderlinge toestemming. De in het oorspronkelijke wetsvoorstel nr. 1517 voorgestelde tekst was nog steeds verwarrend.

De in amendement nr. 1 voorgestelde tekst (art. 1254, § 1, eerste lid, Ger.W.) komt hier aan tegemoet.

Er hoeft geen uitdrukkelijke bepaling opgenomen te worden aangaande artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek daar op die vordering het gemeen recht van toepassing is: inleiding bij dagvaarding.

In dat geval moet evenwel ook artikel 1255, § 1, eerste en tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd worden, nu in deze tekst reeds staat dat indien de EOO gezamenlijk wordt gevorderd op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek, het verzoekschrift door beide echtgenoten ondertekend wordt, enz. Het

ANNEXE**AUDITIONS**

Lors de sa réunion du 6 mai 2009, votre sous-commission a procédé à des auditions au cours desquelles ont été entendus:

- M. Patrick Senaeve, professeur extraordinaire à la “KULeuven”;
- M. Alain-Charles Van Gysel, professeur à l’ULB;
- M. Edgar Boydens, avocat, administrateur de l’“OVB”;
- M. Guy Hiernaux, avocat, représentant de l’OBFG.

1. Exposé de M. Patrick Senaeve, professeur extraordinaire à la “KULeuven”

A. Introduction de la demande de divorce pour cause de désunion irrémédiable (article 2 de la proposition de loi – article 1254 du Code judiciaire)

Il semble opportun de modifier l’article 1254, § 1er, du Code judiciaire de telle sorte qu’une nette distinction soit établie entre, d’une part, le cas où l’un des conjoints demande le divorce pour cause de désunion irrémédiable et, d’autre part, le cas où la demande est formée conjointement, dès lors que, sur le plan de la procédure, la différence est essentielle: la procédure de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe est, par essence, une procédure sur requête unilatérale revêtant un caractère *sui generis*, à l’instar de la procédure par consentement mutuel. Le texte initial de la proposition de loi n° 1517 prêtait toujours à confusion.

Le texte proposé dans l’amendement n° 1 (art. 1254, § 1er, alinéa 1er du Code judiciaire) répond à cette préoccupation.

Il n’est pas nécessaire d’insérer une disposition explicite concernant l’article 229, § 1er, du Code civil, étant donné que c’est le droit commun qui s’applique à cette demande: l’introduction par citation.

Dans ce cas, il convient cependant de modifier également l’article 1255, § 1er, alinéas 1er et 2, du Code judiciaire, puisque ce texte prévoit déjà que si le divorce est sollicité conjointement sur la base de l’article 229, § 2, du Code civil, la requête est signée par chacun des époux, etc. Il est cependant nettement plus cohérent

is echter veel coherenter om dat over te brengen naar artikel 1254, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek zoals voorgesteld in amendement nr. 1, namelijk alles wat de wijze van inleiding van de echtscheidingsvordering betreft te regelen in artikel 1254 van het Gerechtelijk Wetboek, en weg te halen uit artikel 1255 van het Gerechtelijk Wetboek.

De in amendement nr. 3 voorgestelde tekst komt hieraan tegemoet (= formulering is dezelfde als in artikel 1255, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

B. Het in kracht van gewijsde treden van een echtscheidingsvonnis geveld op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek (artikel 3 van het wetsvoorstel – artikelen 1271 en 1272 van het Gerechtelijk Wetboek)

Ter wille van de rechtszekerheid is het een goede zaak dat er een uitdrukkelijke wettelijke bepaling komt aangaande het in kracht van gewijsde treden van een vonnis van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting uitgesproken op gezamenlijke aanvraag van beide echtgenoten overeenkomstig artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek.

In tegenstelling tot hetgeen in het oorspronkelijke wetsvoorstel nr. 1517 werd voorgesteld, is het evenwel verkieslijk om ook in dat geval een betekening van het vonnis te vereisen voor het doen ingaan van de termijn van hoger beroep. Het kan op het eerste zicht onlogisch lijken dat een vonnis van echtscheiding dat bekomen werd op gezamenlijk verzoek van beide echtgenoten door een van hen aan de andere betekend moet worden opdat het in kracht van gewijsde zou treden, maar toch is dit aangewezen onder meer omdat in een vonnis echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op gezamenlijk verzoek ook bepaalde geschilpunten beslecht kunnen worden die als tussenvordering aan de echtscheidingsrechter worden voorgelegd, meer bepaald aangaande de vereffening-verdeling van het huwelijksvermogensstelsel en de aanwijzing van notarissen daartoe, en aangaande de onderhoudsuitkering na echtscheiding.

Het is ondoenbaar om in de wet een onderscheid in te schrijven tussen enerzijds een vonnis van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op gezamenlijk verzoek waarin enkel de echtscheiding wordt uitgesproken, en een vonnis van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op gezamenlijk verzoek waarin tevens uitspraak wordt gedaan over een of meerdere tussenvorderingen. Het invoeren van dergelijk onderscheid zou alleen maar tot nog meer complicaties leiden.

d'insérer cette disposition dans l'article 1254, § 1er, du Code judiciaire, ainsi qu'il est proposé à l'amendement n° 1, afin de régler toutes les modalités relatives à l'introduction de la demande de divorce à l'article 1254 du Code judiciaire et de les retirer de l'article 1255 du même Code.

Le texte proposé dans l'amendement n° 3 tient compte de cette distinction (= la formulation est identique à celle de l'article 1255, § 2, alinéa 1er, du Code judiciaire).

B. L'entrée en force de chose jugée du jugement de divorce prononcé sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil (article 3 de la proposition de loi – articles 1271 et 1272 du Code judiciaire)

Afin d'assurer la sécurité juridique, il est judicieux qu'une disposition légale explicite soit prévue en ce qui concerne l'entrée en force de chose jugée d'un jugement de divorce pour cause de désunion irrémédiable prononcé sur demande conjointe des époux conformément à l'article 229, § 2, du Code civil.

À l'inverse de ce que prévoit la proposition de loi n° 1517 initiale, il est cependant préférable d'exiger malgré tout, dans ce cas également, la signification du jugement pour que le délai d'appel puisse commencer. À première vue, il peut sembler illogique qu'un jugement de divorce prononcé sur demande conjointe des deux époux doive être signifié par l'un d'eux à l'autre pour qu'il passe en force de chose jugée, mais cela est quand même souhaitable, notamment parce qu'en cas de jugement de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe, certains points litigieux soumis en tant que demandes incidentes au juge saisi du divorce, peuvent également être tranchés, plus particulièrement lorsqu'il est question de liquidation-partage du régime matrimonial et la désignation d'un notaire-liquidateur à cette fin et de pension alimentaire à verser après le divorce.

Il est inconcevable que la loi fasse une distinction entre, d'une part, un jugement de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe par lequel seul le divorce est prononcé, et, d'autre part, un jugement de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur demande conjointe par lequel le juge statue également sur une ou plusieurs demandes incidentes. L'instauration d'une telle distinction ne déboucherait que sur davantage de complications.

Het verschil met een vonnis van echtscheiding door onderlinge toestemming [dat niet betekend hoeft te worden om in kracht van gewijsde te treden – artikel 1299 van het Gerechtelijk Wetboek] is dan ook duidelijk, aangezien in zo'n vonnis enkel en alleen de echtscheiding wordt uitgesproken en, voor zover er gemeenschappelijke minderjarige kinderen zijn, de overeenkomst aangaande die kinderen wordt gehomologeerd (artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek). In zo'n procedure kunnen er nu eenmaal geen tussenvorderingen bij de rechtbank worden ingesteld, zodat het uitgesloten is dat in zo'n vonnis tevens een tussenvordering wordt beslecht.

Besluit: in de amendementen nrs. 2 en 4 (DOC 1517/002) wordt terecht in de artikelen 1271 en 1272 van het Gerechtelijk Wetboek de betekening van het vonnis echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek vooropgesteld.

Professor Senaeve is van oordeel dat het evenmin aangewezen is om, zoals door de OVB voorgesteld, in geval van een “gemengd vonnis” waarin enerzijds de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op gezamenlijk verzoek wordt uitgesproken, en anderzijds uitspraak wordt gedaan over eenzijdig door een der echtgenoten ingestelde vorderingen (aangaande onderhoudsuitkering na echtscheiding, vereffening-verdeling na echtscheiding, enz.), het onderdeel van het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt in kracht van gewijsde te laten treden na het verstrijken van de termijn van hoger beroep door het openbaar ministerie (dus zonder betekening), maar voor het onderdeel van hetzelfde vonnis dat uitspraak doet over de andere vorderingen een betekening te vereisen teneinde de termijn voor hoger beroep te doen ingaan.

Dergelijk onderscheid inzake het in kracht van gewijsde treden binnen één enkel vonnis zou juist een bron van onzekerheid zijn en onvermijdelijk aanleiding geven tot vergissingen in de praktijk.

C. Eenmaking van de termijn voor voorziening in cassatie (artikel 7 van het wetsvoorstel – artikel 1302, eerste lid Gerechtelijk Wetboek)

Het is een goede zaak dat de termijn voor voorziening in cassatie bij echtscheiding door onderlinge toestemming (3 maanden vanaf de uitspraak van het arrest van het hof van beroep: art. 1302, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek) gelijkgesteld wordt met de nieuwe termijn voor voorziening in cassatie bij echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting zoals ingevoerd bij de wet van 27 april 2007 (1 maand vanaf de betekening van het arrest van het hof van beroep: art. 1274 van het Gerechtelijk Wetboek).

Aussi, la différence avec le jugement de divorce par consentement mutuel (qui ne doit pas être signifié pour passer en force de chose jugée – article 1299 du Code judiciaire) est-elle claire, étant donné que, dans ce cas, le juge ne statue que sur le divorce et homologue, s'il y a des enfants mineurs communs, les conventions relatives à ceux-ci (article 1298 du Code judiciaire). Dans ce type de procédure, aucune demande incidente ne peut être présentée au tribunal, de sorte qu'il est exclu qu'une telle demande soit également tranchée par un tel jugement.

Conclusion: les amendements n°s 2 et 4 (DOC 1517/002) tendent, à raison, à insérer, dans les articles 1271 et 1272 du Code judiciaire, la signification du jugement de divorce pour cause de désunion irrémédiable sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil.

Le professeur Senaeve estime qu'il ne s'indique pas non plus, comme le propose l'OVB en cas de “jugement mixte” prononçant, d'une part, le divorce pour désunion irrémédiable sur demande conjointe et statuant, d'autre part, sur des actions intentées unilatéralement par un des époux (concernant la pension alimentaire, la liquidation-partage après divorce, etc.), de faire entrer en force de chose jugée la partie du jugement qui prononce le jugement à l'expiration du délai d'appel par le ministère public (donc sans signification), mais d'exiger, pour la partie du même jugement qui statue sur les autres demandes, une signification afin de faire courir le délai d'appel.

Une telle distinction en matière d'acquisition de force de chose jugée au sein d'un seul et même jugement constituerait précisément une source d'insécurité et engendrerait inévitablement des erreurs dans la pratique.

C. Harmonisation du délai pour se pourvoir en cassation (article 7 de la proposition de loi – article 1302, alinéa 1er, du Code judiciaire)

L'orateur se réjouit que le délai pour se pourvoir en cassation en cas de divorce par consentement mutuel (3 mois à compter du prononcé de l'arrêt de la cour d'appel: art. 1302, alinéa 1er, du Code judiciaire) soit harmonisé avec le nouveau délai de pourvoi en cassation en cas de divorce pour désunion irrémédiable, tel qu'instauré par la loi du 27 avril 2007 (un mois à compter de la signification de l'arrêt de la cour d'appel: art. 1274 du Code judiciaire).

Evenwel is de in het oorspronkelijke wetsvoorstel nr. 1517 voorgestelde tekst onnauwkeurig daar zij ten onrechte geen onderscheid maakt tussen een arrest dat de echtscheiding uitspreekt (of de uitspraak van de echtscheiding door de eerste rechter bevestigt) en een arrest dat de echtscheiding verwerpt (of de verwerping van de echtscheiding door de eerste rechter bevestigt), terwijl bij echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting dat onderscheid wél – en terecht – wordt gemaakt (zie zowel het huidige artikel 1274 van het Gerechtelijk Wetboek, als het voorstel tot wijziging van artikel 1274, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

Voorstel tot wijziging van art. 1302, eerste lid, van het gerechtelijk Wetboek:

“De termijn om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest van het hof van beroep dat de echtscheiding uitspreekt, is één maand te rekenen van de uitspraak. In het andere geval is de termijn drie maanden te rekenen van de uitspraak.”

Om dezelfde reden moet ook in de door het wetsvoorstel voorgestelde wijziging van artikel 1274, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek dat onderscheid gemaakt worden. In functie van wat de wetgever zal beslissen aangaande het al dan niet betekenen van een vonnis en arrest inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op grond van artikel 229, § 2 van het Burgerlijk Wetboek (zie *supra*) moeten in voorkomend geval ook de woorden “te rekenen van de uitspraak” geschrapt worden.

Voorstel tot amendering van het voorgestelde artikel 1274, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek:

“De termijn om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest van het hof van beroep dat de echtscheiding uitspreekt op grond van artikel 229, § 2 B.W. is één maand. Voorziening in cassatie ... [enz.]”

** Terminologische opmerking*

Het verdient de voorkeur overal te spreken over een “arrest dat de echtscheiding uitspreekt” i.p.v. “een beslissing die de echtscheiding uitspreekt” (“*beslissing*” is onnauwkeurig, het kan alleen maar om een arrest gaan).

D. Voorstel aangaande de mogelijkheid om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis dat de echtscheiding door onderlinge toestemming uitspreekt

Artikel 1299 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat hoger beroep tegen het vonnis dat de echtscheiding door onderlinge toestemming uitpreekt slechts toegelaten is als het ingesteld is door het openbaar ministerie.

Néanmoins, le texte proposé dans la proposition de loi initiale n° 1517 est imprécis dans la mesure où il n'établit pas, à tort, de distinction entre un arrêt qui prononce le divorce (ou confirme la prononciation du divorce par le premier juge) et un arrêt qui rejette le divorce (ou confirme le rejet du divorce par le premier juge), alors qu'en cas de divorce pour désunion irrémédiable, cette distinction existe – à juste titre – (voir tant l'actuel article 1274 du Code judiciaire que la proposition de modification de l'article 1274, alinéa 1er, du Code judiciaire).

Proposition de modification de l'article 1302, alinéa 1er, du Code judiciaire:

“Le délai pour se pourvoir en cassation contre l'arrêt de la cour d'appel prononçant le divorce est d'un mois à compter de la prononciation. Dans le cas contraire, le délai est de trois mois à compter de la prononciation.”

Pour la même raison, il convient également d'opérer cette distinction dans la modification de l'article 1274, alinéa 2, du Code judiciaire, proposée par la proposition de loi. En fonction de la décision que prendra le législateur quant à la signification ou non d'un jugement et d'un arrêt prononçant le divorce pour cause de désunion irrémédiable sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil (voir *supra*), les mots “à compter du prononcé” devront, le cas échéant, aussi être supprimés.

Proposition d'amendement de l'article 1274, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire:

“Le délai pour se pourvoir en cassation contre l'arrêt de la cour d'appel qui prononce le divorce sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil, est d'un mois. Le pourvoi... [etc.]”

** Remarque terminologique*

Il est préférable de parler partout d'“un arrêt prononçant le divorce” plutôt que d'“une décision prononçant le divorce” (le terme “décision” est vague, alors qu'il ne peut s'agir que d'un arrêt).

D. Proposition relative à la possibilité de faire appel d'un jugement prononçant le divorce par consentement mutuel

L'article 1299 du Code judiciaire dispose que l'appel du jugement qui a prononcé le divorce par consentement mutuel, n'est admissible qu'autant qu'il soit interjeté par le ministère public.

Het hof van beroep te Brussel werd recent geconfronteerd met het geval waarin een rechtbank van eerste aanleg de echtscheiding door onderlinge toestemming had uitgesproken hoewel daar wettelijk geen reden toe was, m.a.w. buiten de wettelijke voorwaarden waarin een echtscheiding door onderlinge toestemming kan worden uitgesproken. Het hoger beroep tegen dit vonnis ingesteld door (slechts) een der echtgenoten werd door het hof ontvankelijk én gegrond verklaard (arrest van 20 januari 2009, niet gepubliceerd, rolnummer 2009/440).

De huidige wettekst bevat volgens de spreker een lacune. Waar het logisch is dat ingeval de echtgenoten gezamenlijk de echtscheiding door onderlinge toestemming gevraagd en bekomen hebben en alles volgens de wettelijke regels verlopen is, het uitgesloten is dat zij – alleen of beiden – hoger beroep tegen zo'n vonnis zouden instellen, lijkt dat niet het geval te zijn indien een echtgenoot (of beiden) vaststellen dat de rechtbank van eerste aanleg een onregelmatigheid heeft begaan door de echtscheiding uit te spreken hoewel de wettelijke voorwaarden daartoe niet (meer) vervuld waren. In zo'n geval een monopolie toekennen aan het openbaar ministerie impliceert dat indien het openbaar ministerie – om welke reden ook – niet reageert binnen de maand na de uitspraak, de echtgenoten definitief uit de echt gescheiden zijn tegen de wettelijke regels in. Dit lijkt onaanvaardbaar gelet op het enorme belang voor de rechtsonderhorige om al dan niet uit de echt gescheiden te zijn op grond van de (oorspronkelijke) overeenkomst echtscheiding door onderlinge toestemming.

Voorstel tot wijziging van artikel 1299 van het Gerechtelijk Wetboek:

“Hoger beroep tegen het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken is slechts toegelaten indien het gesteund wordt op het niet vervuld zijn van de wettelijke voorwaarden om de echtscheiding uit te spreken.

Het kan worden ingesteld door het openbaar ministerie binnen één maand te rekenen van de uitspraak. In dat geval wordt het aan beide echtgenoten betekend.

Het kan eveneens worden ingesteld door één of door beide echtgenoten, afzonderlijk of gezamenlijk, binnen één maand te rekenen van de uitspraak. In dat geval wordt het aan de procureur des Konings betekend alsook, indien het door slechts één echtgenoot wordt ingesteld, aan de andere echtgenoot.”

De voorgestelde tekst verandert niets aan het tijdstip van het in kracht van gewijsde treden van elk vonnis

La cour d'appel de Bruxelles a été récemment saisie d'un cas dans lequel un tribunal de première instance avait prononcé le divorce par consentement mutuel, alors que légalement cela ne se justifiait pas, c'est-à-dire en dehors des conditions légales permettant de prononcer un divorce par consentement mutuel. L'appel de ce jugement, interjeté par l'un des conjoints (seulement) a été déclaré recevable et fondé par la cour (arrêt du 20 janvier 2009, inédit, numéro de rôle 2009/440).

L'orateur estime que le texte de loi en vigueur présente une lacune. S'il est logique que lorsque les conjoints ont demandé et obtenu ensemble le divorce par consentement mutuel et que tout s'est déroulé conformément aux règles légales, il soit exclu que ces conjoints fassent – individuellement ou ensemble – appel de pareil jugement, tel ne semble pas être le cas lorsque l'un des conjoints (ou les deux conjoints) constatent que le tribunal de première instance a commis une irrégularité en prononçant un divorce alors que les conditions légales à cette fin n'étaient pas (ou plus) remplies. Si un monopole est accordé en pareilles circonstances au ministère public, cela signifie que si – pour quelque motif que ce soit – le ministère public ne réagit pas dans le mois du prononcé, le divorce des conjoints est définitif, et ce, au mépris des règles légales. Cela paraît inadmissible compte tenu de l'importance cruciale qu'il y a pour le justiciable à être divorcé ou non sur la base de la convention (initiale) de divorce par consentement mutuel.

Proposition de modification de l'article 1299 du Code judiciaire:

“L'appel du jugement qui a prononcé le divorce, n'est admissible qu'autant qu'il soit fondé sur le non-respect des conditions légales pour prononcer le divorce.

Il peut être interjeté par le ministère public dans un délai d'un mois à compter du prononcé. Dans ce cas, il est signifié aux deux époux.

Il peut également être interjeté par l'un des époux ou par les deux, séparément ou conjointement, dans un délai d'un mois à compter du prononcé. Dans ce cas, il est signifié au procureur du Roi ainsi que, s'il n'est interjeté que par un seul époux, à l'autre époux.”

Le texte proposé ne change rien au moment où chaque jugement de divorce par consentement mutuel a

van echtscheiding door onderlinge toestemming, namelijk één maand na de uitspraak van het vonnis (voor zover er binnen deze termijn geen hoger beroep werd aangetekend).

E. Amendement nr. 5 tot wijziging van artikel 301, § 7, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek (DOC 52 1517/003)

De in het amendement nr. 5 voorgestelde weglating in artikel 301, § 7, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek van de woorden “in dat geval” verdient principieel goedkeuring.

Enerzijds zijn deze woorden nutteloos, zoals in de verantwoording bij het amendement is gesteld, indien men er van uitgaat dat ook in geval van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting de partijen kunnen overeenkomen dat de contractueel geregelde onderhoudsuitkering na echtscheiding onveranderlijk zal zijn.

Anderzijds, indien voorgehouden wordt dat op grond van de bestaande tekst van artikel 301, § 7, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek in geval van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting de partijen NIET kunnen overeenkomen dat de contractueel geregelde onderhoudsuitkering na echtscheiding onveranderlijk zal zijn, dan zou de wettekst een onverantwoorde discriminatie inhouden t.o.v. partijen die in het kader van een echtscheiding door onderlinge toestemming dergelijk beding wél kunnen opnemen, en dient de wettekst te worden aangepast.

Legistiek verdient het nochtans aanbeveling om de verwijzing naar de echtscheiding door onderlinge toestemming in artikel 301, § 7, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek volledig weg te laten, en in de plaats daarvan een gelijkaardige bepaling in te voeren in artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek aangaande de echtscheiding door onderlinge toestemming. Immers, alle overige bepalingen van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek handelen uitsluitend over de onderhoudsuitkering na echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting, zodat het onlogisch en verwarrend is om m.b.t. één enkel onderdeel hierin ook de echtscheiding door onderlinge toestemming te regelen.

Voorstel van aanpassing van de wetteksten

a) Wijziging van artikel 301, § 7, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (= enkel nog echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting)

“Uitgezonderd indien de partijen uitdrukkelijk het tegenovergestelde zijn overeengekomen, kan de recht-

acquis force de chose jugée, à savoir un mois à compter du prononcé du jugement (pour autant qu’il n’ait pas été interjeté appel dans ce délai).

E. Amendement n° 5 modifiant l’article 301, § 7, alinéa 1er du Code civil (DOC 52 1517/003)

L’abrogation, à l’article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil, des mots “dans ce cas”, proposée dans l’amendement n° 5, mérite d’être approuvée par principe.

D’une part, ces mots sont inutiles, comme indiqué dans la justification de l’amendement, si l’on considère qu’en cas de divorce pour cause de désunion irrémédiable, les parties peuvent également convenir que la pension alimentaire après divorce réglée contractuellement sera immuable.

D’autre part, si l’on soutient qu’en vertu du texte existant de l’article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil, en cas de divorce pour cause de désunion irrémédiable, les parties ne peuvent PAS convenir que la pension alimentaire après divorce réglée contractuellement sera immuable, cela signifie que le texte de loi établit une discrimination injustifiée vis-à-vis des parties qui, dans le cadre d’un divorce par consentement mutuel, peuvent bel et bien insérer une clause de ce type et que le texte de loi doit être adapté.

D’un point de vue légistique, il se recommande cependant de supprimer entièrement le renvoi au divorce par consentement mutuel dans l’article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil et d’insérer, à la place, une disposition similaire dans l’article 1288 du Code judiciaire concernant le divorce par consentement mutuel. En effet, toutes les autres dispositions de l’article 301 du Code civil traitent exclusivement de la pension alimentaire après un divorce pour cause de désunion irrémédiable, de sorte qu’il est illogique et qu’il prête à confusion que cette disposition traite aussi du divorce par consentement mutuel en ce qui concerne un seul aspect.

Proposition d’adaptation des textes de loi

a) Modification de l’article 301, § 7, alinéa 1er, du Code civil (= ne concerne plus que le divorce pour cause de désunion irrémédiable)

“Sauf si les parties ont convenu expressément le contraire, le tribunal peut augmenter, réduire ou suppri-

bank de uitkering verhogen, verminderen of afschaffen in het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt of door een latere beslissing, indien ten gevolge van nieuwe omstandigheden onafhankelijk van de wil van de partijen, het bedrag ervan niet meer aangepast is."

b) Invoegen van een nieuw derde lid in artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek (= echtscheiding door onderlinge toestemming)

"Uitgezonderd indien de partijen uitdrukkelijk het tegenovergestelde zijn overeengekomen, kan de rechtbank de uitkering bedoeld in het 4° van het eerste lid na de echtscheiding verhogen, verminderen of afschaffen indien ten gevolge van nieuwe omstandigheden onafhankelijk van de wil van de partijen, het bedrag ervan niet meer aangepast is."

F. Amendement nr. 6: afschaffing van artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek (DOC 52 1517/003)

De spreker verwijst naar zijn bijdrage verschenen in het *Tijdschrift voor Familierecht (T.Fam.)* 2007, p. 124, nr. 80, waarin hij stelt dat artikel 1257, tweede en derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek een volstrekt overbodige bepaling is.

Ook het eerste lid van artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek is overbodig, nu reeds uit artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek volgt dat de voorlopige maatregelen tijdens de echtscheidingsprocedure voorlopig zijn, en slechts gelden zolang de partijen "in termen van echtscheiding zijn", behoudens wat betreft de kinderen.

De opheffing van artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek verdient dan ook aanbeveling.

2. Uiteenzetting van de heer Alain-Charles Van Gysel, professor aan de ULB

Professor Alain-Charles Van Gysel (ULB) is het eens met de opmerkingen van professor Senaeve.

De wetsvoorstellen strekken ertoe voor de inleiding van de echtscheiding op gezamenlijk verzoek (artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek) het gebruik van het eenzijdig verzoekschrift te veralgemenen, terwijl de wijze van inleiding thans het verzoekschrift op tegenspraak is (artikel 1254, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek).

De spreker acht een dergelijke wijziging niet opportuun.

mer la pension dans le jugement prononçant le divorce ou par une décision ultérieure si par suite de circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties, son montant n'est plus adapté."

b) Insertion d'un nouvel alinéa 3 dans l'article 1288 du Code judiciaire (= divorce par consentement mutuel)

"Sauf si les parties ont convenu expressément le contraire, le tribunal peut augmenter, réduire ou supprimer la pension visée à l'alinéa 1er, 4°, après le divorce si par suite de circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties, son montant n'est plus adapté."

F. Amendement n° 6: abrogation de l'article 1257 du Code judiciaire (DOC 52 1517/003)

L'orateur renvoie à la contribution qu'il a publiée dans *Tijdschrift voor Familierecht (T.Fam.)* 2007, p. 124, nr. 80, et dans laquelle il indique que l'article 1257, alinéas 2 et 3, du Code judiciaire est une disposition totalement superflue.

L'alinéa 1er de l'article 1257 du Code judiciaire est également superflu, dès lors qu'il découle déjà de l'article 1280 du Code judiciaire que les mesures provisoires prises pendant la procédure de divorce sont temporaires et ne sont applicables que tant que les parties sont "en instance de divorce", sauf en ce qui concerne les enfants.

Il se recommande dès lors d'abroger l'article 1257 du Code judiciaire.

2. Exposé de M. Alain-Charles Van Gysel, professeur à l'ULB

Le professeur Alain-Charles Van Gysel (ULB) souscrit aux remarques formulées par le professeur Senaeve.

Concernant le mode d'introduction du divorce sur demande conjointe (article 229, § 2, du Code civil), les propositions de loi entendent généraliser le recours à la requête unilatérale alors que le mode d'introduction actuel est celui de la requête contradictoire (article 1254, § 1er, du Code judiciaire).

L'intervenant juge qu'une telle modification est inopportune.

Die wijziging zou ertoe leiden dat een zelfde artikel van het Burgerlijk Wetboek in drie wijzen van rechtsingang zou voorzien naargelang het soort van vordering tot echtscheiding (de dagvaarding in geval van een vordering op grond van een onherstelbare ontwijking, het eenzijdig verzoekschrift voor een procedure op gezamenlijk verzoek en het verzoekschrift op tegenspraak in geval van een scheiding van één jaar)

Volgens de indieners van het wetsvoorstel is de keuze van het eenzijdig verzoekschrift alleen gerechtvaardigd door het streven het definitieve vonnis te vellen op het ogenblik van de kennisgeving ervan en niet meer als het wordt betekend. De andere gevolgen van die vorm van rechtsingang zijn echter ongewenst in een echtscheiding. De spreker vermeldt in dat opzicht de (te beknopte) verplichte vermeldingen, de oproeping en de terechtzitting in aanwezigheid van de optionele (en niet verplichte) partijen en de voorlopige tenuitvoerlegging van rechtswege (terwijl inzake echtscheiding zelfs de voorziening in cassatie opschortend is).

Voorts acht de spreker het wenselijk de betekening van het vonnis te behouden omdat die het meest rechtszekerheid biedt. De op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek ingeleide echtscheiding blijft immers een contentieuze procedure. Behalve het principe van de echtscheiding moet nog over tal van kwesties worden gedebatteerd (pensioen na echtscheiding, vereffening van het huwelijksvermogensstelsel enzovoort).

Bovendien herinnert de heer Van Gysel eraan dat een echtscheiding kan worden uitgesproken op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek terwijl de procedure aanvankelijk aan de hand van een dagvaarding werd ingeleid, op grond van § 1 van dezelfde bepaling. Zulks is het geval als de partijen in de loop van de procedure een akkoord hebben bereikt. Volgens de heer Van Gysel verdient het de voorkeur een en ander niet nodeloos te bemoeilijken. Dat is trouwens de reden waarom hij niet kan instemmen met het voorstel van de OVB dat alleen de andere elementen van het vonnis dan die welke de echtscheiding uitspreken zouden moeten worden betekend.

Ook inzake de cassatietermijn vindt de spreker dat de termijnen om cassatieberoep in te stellen eenvormig moeten worden gemaakt. In tegenstelling tot de indieners van het wetsvoorstel (DOC 52 1517/001) vindt de spreker echter dat het de voorkeur verdient alle termijnen vast te stellen op drie maanden, overeenkomstig het gemeen recht.

De inkorting van de cassatietermijn tot één maand in artikel 1274 van het Gerechtelijk Wetboek is in feite een overblijfsel van het oorspronkelijke wetsvoorstel, dat in niets minder dan de loutere afschaffing van het recht van hoger beroep voorzag!

Cette modification aurait pour effet qu'un seul et même article du Code civil prévoirait trois modes introductifs d'instance différents selon le type de demande de divorce (la citation dans le cas d'une demande fondée sur la désunion irrémédiable, la requête unilatérale dans le cas d'une procédure sur demande conjointe et la requête contradictoire en cas de séparation d'un an).

Le choix de la requête unilatérale se justifie dans le chef des auteurs de la proposition de loi par la seule volonté de rendre le jugement définitif au moment de sa notification et non plus de sa signification. Or, les autres effets de ce mode introductif d'instance sont indésirables dans un divorce. L'intervenant cite à cet égard les mentions obligatoires (trop succinctes), la convocation et l'audience en présence des parties optionnelles (et non obligatoires), l'exécution provisoire de plein droit (alors qu'en matière de divorce, même le pourvoi en cassation est suspensif).

En outre, l'intervenant juge qu'il est préférable de maintenir la signification du jugement qui offre le plus de sécurité juridique. Le divorce mû sur base de l'article 229, § 2, du Code civil, demeure en effet une procédure contentieuse. Mis à part le principe du divorce, de nombreuses questions doivent encore faire l'objet de débats (pension après divorce, liquidation du régime matrimonial...).

M. Van Gysel rappelle par ailleurs qu'il se peut qu'un divorce soit prononcé sur la base de l'article 229, § 2, du Code civil alors que la procédure avait initialement été introduite par citation, sur la base du paragraphe 1er de la même disposition. Tel est le cas lorsque les parties ont trouvé un accord au cours de la procédure. M. Van Gysel juge préférable de ne pas compliquer inutilement les choses. Pour cette raison, d'ailleurs, il ne peut souscrire à la proposition de l'OVb selon laquelle il ne faudrait signifier que les éléments du jugement autres que le prononcé du divorce.

En ce qui concerne le délai de cassation, l'intervenant estime également qu'une uniformisation des délais pour se pourvoir en cassation s'impose. Contrairement aux auteurs de la proposition de loi (DOC 52 1517/001), toutefois, l'intervenant juge préférable de porter l'ensemble des délais à trois mois conformément au droit commun.

En effet, la réduction du délai de cassation à un mois dans l'article 1274 du Code judiciaire est en fait un reliquat du projet initial, qui ne prévoyait rien de moins que la suppression pure et simple du droit d'appel!

De tekst die uiteindelijk werd aangenomen, heeft de “normale” appelrechten hersteld, maar heeft die inkorting van de cassatietermijn, die op geen enkele manier nog kan worden verantwoord, behouden.

Men moet immers vermijden bijzondere regelingen in het leven te roepen die geen echt nut hebben.

Opgemerkt zij dat vóór 1994 de cassatietermijn 20 dagen bedroeg. Die termijn werd in 1994 verlengd tot drie maanden en die duur werd in 2007 behouden. Wie zou kunnen begrijpen dat hij thans wordt ingekort tot één maand, ten detrimente van de meest elementaire rechtszekerheid?

De heer Van Gysel stelt derhalve voor de termijn van artikel 1274 van het Gerechtelijk Wetboek te verlengen tot de gemeenrechtelijke termijn van drie maanden.

Wat de onderhoudsuitkering na echtscheiding betreft, moet worden opgemerkt dat het begin van artikel 301, § 7, van het Burgerlijk Wetboek – dat wellicht een overblijfsel is van de eerste versie van het wetsvoorstel, die de echtscheiding door onderlinge toestemming bij de echtscheiding op grond van een onherstelbare ontwrichting van het huwelijk onderbracht – bij sommigen voor verwarring zorgt omdat ze denken dat andere bepalingen dan artikel 301 ook van toepassing zijn op de echtscheiding door onderlinge toestemming, zoals het verbod vóór de ontbinding van het huwelijk afstand te doen van de rechten op een uitkering tot levensonderhoud (artikel 301, § 9, van het Burgerlijk Wetboek).

Wil men het principe van de veranderlijkheid van de alimentatie na een echtscheiding door onderlinge toestemming behouden, dan moet men op zijn minst een einde maken aan die verwarring.

Een middel daartoe zou erin bestaan in artikel 301, § 7, van het Burgerlijk Wetboek de woorden “*Zelfs in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming, en uitgezonderd indien de partijen in dat geval uitdrukkelijk het tegenovergestelde zijn overeengekomen*” te schrappen en, zo men dezelfde teneur wil behouden, *in fine* van artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek de volgende bepaling in te voegen: “*Wanneer nieuwe omstandigheden buiten de wil van de partijen hun toestand of die van de kinderen ingrijpend wijzigen, kan de in het punt 4° bedoelde uitkering worden herzien na de echtscheiding, los van de contractueel bepaalde omstandigheden en nadere regels inzake herziening, behalve als de echtgenoten uitdrukkelijk bepaald hebben dat de uitkering niet vatbaar zou zijn voor herziening of dat ze alleen volgens de overeengekomen omstandigheden en nadere regels kan worden herzien, en behalve als de uitkering gekapitaliseerd werd*”.

Le texte finalement voté a rétabli les droits “normaux” de recours, mais a maintenu ce raccourcissement du délai de cassation, que plus rien ne justifie.

Il faut en effet éviter de créer des régimes particuliers sans utilité réelle.

On doit relever qu’avant 1994, le délai de cassation était de 20 jours. On l’a porté à trois mois en 1994, et on a maintenu ce délai en 2007. Qui comprendrait qu’on le ramène à présent à un mois, au détriment de la sécurité juridique la plus élémentaire?

M. Van Gysel propose donc de modifier le délai de l’article 1274 du Code judiciaire, pour le porter à trois mois, qui est le délai de droit commun.

Pour ce qui est de la pension alimentaire après divorce, il faut relever que le début de l’article 301, § 7, du Code civil, qui est sans doute un reliquat du premier jet du projet de loi, qui incluait le divorce par consentement mutuel dans le divorce pour cause de désunion irrémédiable, induit une confusion chez certains, qui pensent que d’autres dispositions de l’article 301 s’appliquent aussi au divorce par consentement mutuel, comme l’interdiction de renoncer à la pension avant la fin du divorce (article 301, § 9, du Code civil).

Si l’on veut conserver le principe de la mutabilité de la pension après divorce par consentement mutuel, il faudrait à tout le moins écarter cette confusion.

Un moyen de le faire serait de supprimer à l’article 301, § 7, du Code civil, les mots “*Même en cas de divorce par consentement mutuel et sauf dans ce cas si les parties ont convenu expressément le contraire (....)*” et de rajouter, si l’on veut conserver la même teneur, à l’article 1288 du Code judiciaire, *in fine*: “*Lorsque des circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties modifient sensiblement leur situation, la pension visée au 4° peut être révisée après le divorce, indépendamment des circonstances et modalités de révision contractuellement prévues, sauf si les époux ont expressément prévu que la pension ne serait pas susceptible de révision ou qu’elle ne le serait qu’aux seules circonstances et modalités prévues conventionnellement, et sauf si la pension a été capitalisée*”.

Voorts is de spreker het eens met het voorstel artikel 1257 te schrappen. In plaats van akkoorden te bewerkstellingen en te “beveiligen” maakt die ongelukkige bepaling ze ofwel onmogelijk, ofwel onzeker en werkt ze dus ontradend (zie het probleem van de bezettingsvergoeding).

3. De heer Guy Hiernaux, advocaat, vertegenwoordiger van de OBFG

De heer Guy Hiernaux, vertegenwoordiger van de OBFG, is het eens met de standpunten van de andere sprekers.

De spreker herinnert er in verband met de wijze van inleiding van het geding aan dat er een derde manier bestaat om een rechtszaak in te leiden, met name de vrijwillige verschijning, waarvan –gelukkig– vaak gebruik wordt gemaakt.

De dagvaarding kan bovendien worden behouden.

De procedure op grond van artikel 229, § 2, moet uiteraard bij verzoekschrift worden ingeleid omdat er in dat soort van procedure strikt genomen niemand kan worden gedagvaard.

Bovendien kan het immers absurd lijken dat een op vraag van de beide partijen gewezen vonnis moet worden betekend. Het klopt echter dat die vonnissen andere aspecten omvatten dan de loutere uitspraak van de echtscheiding. Men heeft ooit de instemming overwogen, maar de toepassing ervan was veel te complex en ze dreigde naderhand te worden betwist.

De spreker constateert in verband met de cassatietermijnen dat het handhaven van verschillende termijnen niet coherent zou zijn. Er moet dus een keuze worden gemaakt. Aangezien er geen objectieve elementen zijn die een inperking van de termijnen rechtvaardigen, zou men kunnen overwegen terug te vallen op de gemeenschappelijke termijn (drie maanden). Zulks zou het zwijgen kunnen opleggen aan de critici die beweren dat de wet op de echtscheiding eigenlijk neerkomt op echtscheiding door verstoting.

Met betrekking tot artikel 301, § 7, van het Burgerlijk Wetboek, meent de heer Hiernaux eveneens dat die bepaling de verwarring laat bestaan; volgens hem zou daarin beter het onderscheid worden gemaakt tussen de echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting en de echtscheiding met onderlinge toestemming. In dat verband vraagt de spreker zich zelfs af of het niet beter ware die bepaling te schrappen.

Tot slot doet ook artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek problemen rijzen.

Par ailleurs, l'intervenant souscrit à la proposition de supprimer l'article 1257. Cette disposition malheureuse, loin de favoriser et de “sécuriser” les accords, les rend, soit impossibles, soit incertains, et par-là les décourage (cf. le problème de l'indemnité d'occupation).

3. M. Guy Hiernaux, avocat, représentant de l'OBFG.

M. Guy Hiernaux, représentant de l'OBFG, partage les points de vues formulés par les autres intervenants.

Concernant le mode d'introduction de l'instance, l'intervenant rappelle qu'il existe un troisième mode d'introduction à savoir la comparution volontaire, qui est – heureusement – souvent utilisée.

On peut par ailleurs maintenir la citation.

La procédure basée sur l'article 229, § 2, doit quant à elle évidemment être introduite par requête car dans ce type de procédure, il n'y a personne à citer à proprement parler.

En outre, il peut en effet paraître absurde de devoir signifier un jugement rendu à la demande des deux parties. Mais il est exact, toutefois, que ces jugements contiennent d'autres aspects que le seul prononcé du divorce. L'acquiescement avait à un moment été envisagé mais sa mise en œuvre était trop complexe et il risquait d'être contesté par la suite.

Quant aux délais pour se pourvoir en cassation, l'intervenant constate également que le maintien de délais différents serait incohérent. Il faut donc faire un choix. Compte tenu de l'absence d'éléments objectifs justifiant une réduction des délais, peut-être faudrait-il en revenir au délai de droit commun (trois mois). Cela permettrait de faire taire les critiques qui assimilent la loi sur le divorce au divorce-répudiation.

Concernant l'article 301, § 7, du code civil, M. Hiernaux pense également que cette disposition entretient la confusion et qu'il faudrait au contraire bien y distinguer le divorce pour cause de désunion irrémédiable et le divorce par consentement mutuel. Dans ce contexte, l'intervenant se demande même s'il ne serait pas mieux de la supprimer.

Enfin, l'article 1257 du Code judiciaire est également une disposition qui pose question.

4. Uiteenzetting van de heer Edgar Boydens, advocaat, bestuurder van de OVB

De heer Edgar Boydens, bestuurder van de OVB, preciseert dat de OVB geen voorstander is van een wijziging van de wet op de echtscheiding, omdat zulks volgens de Orde voorbarig is.

De spreker vraagt zich af of het aangewezen is te bepalen dat de echtscheidingsaanvraag krachtens artikel 229, § 2, bij eenzijdig verzoekschrift moet worden ingediend, hoewel men op het ogenblik van de aanvraag niet weet hoeveel procedures bij dagvaarding of bij verzoekschrift zijn ingesteld.

De OVB is hoe dan ook voorstander van de verplichte betekening.

De Orde stelt voor de betekening van het echtscheidingsvonnis op te leggen wanneer dat vonnis niet louter de uitspraak behelst, maar tevens andere aspecten regelt. Zulks kan ingewikkeld lijken, omdat een deel van het vonnis (de uitspraak van de echtscheiding) definitief wordt, terwijl de rest van het vonnis onderworpen is aan de gemeenrechtelijke regels. Die oplossing kan evenwel tegemoet komen aan de bedoeling van de indieners van het wetsvoorstel, en kan tevens de rechtszekerheid waarborgen.

5. Gedachtewisseling

De heer Melchior Wathelet, staatssecretaris voor Begroting, toegevoegd aan de eerste minister, en staatssecretaris voor Gezinsbeleid, toegevoegd aan de minister van Werk, wat betreft de aspecten inzake personen – en familierecht, toegevoegd aan de minister van Justitie, meent dat de door de OVB naar voren geschoven oplossing – uit een louter intellectueel oogpunt – de beste zou kunnen zijn. Praktisch gezien is ze evenwel niet haalbaar. Daarom is het beter de vereiste betekening te behouden.

Professor Alain-Charles Van Gysel (ULB) betreurt enigszins dat men momenteel de gewoonte heeft van herstelwetten gebruik te maken.

De spreker merkt in dit verband op dat men er goed zou aan doen ook andere formele punten van de echtscheidingswet opnieuw tegen het licht te houden. Dat is meer bepaald het geval voor artikel 1281 van het Gerechtelijk Wetboek, waarin wordt gesteld dat “elke partij (...) gehouden [is] het bewijs te leveren van haar verblijf in het aangewezen huis”; zoniet vormt dit een grond om het geding niet in te stellen. Die bepaling moet worden gesitueerd in een tijdperk waarin de gehuwde vrouw wettelijk verplicht was haar echtgenoot te volgen; in het kader van de echtscheidingsprocedure werd ze pas

4. Exposé de M. Edgar Boydens, avocat, administrateur de l’“OVB”

M. Edgar Boydens, administrateur de l’OVB, précise que l’OVB n’est pas favorable à une modification de la loi sur le divorce qu’elle juge prématurée.

L’intervenant se demande s’il est opportun de prévoir que le divorce introduit sur la base de l’article 229, § 2, doit l’être par requête unilatérale alors que l’on ignore à ce jour combien de procédures sont introduites par citation ou par requête.

Quoi qu’il en soit, l’OVB reste favorable à l’exigence d’une signification.

Certes, la solution proposée par l’Ordre visant à imposer la signification du jugement de divorce lorsque ce dernier règle d’autres aspects que le simple prononcé peut paraître complexe, une partie du jugement (le prononcé du divorce) devenant définitive alors que le reste du jugement se voit appliquer les règles de droit commun. Il s’agit là toutefois d’une solution susceptible de rencontrer l’intention des auteurs de la proposition de loi tout en garantissant la sécurité juridique.

5. Echange de vues

M. Melchior Wathelet, secrétaire d’État au Budget, adjoint au premier ministre, et secrétaire d’État à la Politique des familles, adjoint à la ministre de l’Emploi, et en ce qui concerne les aspects du droit des personnes et de la famille, adjoint au ministre de la Justice, considère que la solution proposée par l’OVB pourrait être la meilleure, sur un plan purement intellectuel. D’un point de vue pratique toutefois, elle est tout à fait irréaliste. Il est par conséquent préférable de maintenir l’exigence de la signification.

Le professeur Alain-Charles Van Gysel (ULB) regrette quelque peu la pratique actuelle des lois réparatrices.

L’intervenant remarque en l’occurrence que d’autres points formels de la loi sur le divorce mériteraient également d’être réexaminés. Tel est le cas notamment de l’article 1281 du Code judiciaire, qui stipule que “chacune des parties est tenue de justifier de sa résidence dans la maison indiquée”, à peine de fin de non-procéder. Cette disposition s’expliquait lorsque la femme mariée était légalement tenue de suivre son mari: elle n’en était dispensée, dans le cadre de la procédure en divorce, qu’à condition de demeurer dans la résidence que le juge lui fixait. Cette obligation de “suite” de l’épouse ayant

van die verplichting ontheven als ze op de haar door de rechter toegewezen verblijfplaats bleef. Aangezien die "volgplicht" van de echtgenote in 1958 werd opgeheven, zou artikel 1281 van het Gerechtelijk Wetboek moeten worden geschrapt. Dit is slechts één voorbeeld.

Om de echtscheidingswet opnieuw in balans te brengen, zou men de partijen eerst en vooral meer moeten aanmoedigen overeenkomsten te sluiten. De bestaande normen werken in dat verband ontradend; dat is ongetwijfeld het zwakste punt van de wet van 27 april 2007. De heer Van Gysel toont zich in dat verband verheugd dat wordt overwogen artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen (zie amendement nr. 6, DOC 52 1517/003).

Vervolgens ware het wenselijk dat de echtgenoten die uit de echt willen scheiden, op zijn minst voorlopige regelingen treffen over bepaalde punten, meer bepaald de kinderen, de gezinswoning, of nog de onderhoudsuitkering van de echtgenoten. Uit de statistieken blijkt immers dat men steeds minder gaat voor een echtscheiding met onderlinge toestemming, en steeds vaker voor de echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting. Voor de initiatiefnemer van de echtscheiding is de laatstgenoemde optie immers een gemakkelijksoplossing.

Tot slot is ook artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek aan herziening toe, wegens te ingewikkeld. Het zou inderdaad van weinig coherentie getuigen in een hele reeks van regels te voorzien om de onderhoudsbijdragen voor de kinderen te bepalen, maar niets te doen aan de rechtsonzekerheid inzake de onderhoudsuitkeringen na echtscheiding.

Voor het overige verwijst de spreker naar de nota die aan de leden van de subcommissie werd bezorgd, en die nog meer voorstellen bevat om de echtscheidingswet te verbeteren.

Volgens *professor Patrick Senaeve (KULeuven)* is een grondige hervorming van de echtscheidingswet voorbarig. Ter illustratie wijst hij erop dat het hof van beroep te Brussel tot dusver nog maar één arrest heeft gevelde met toepassing van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek.

Welke termijn ook de wetgever voor de voorziening in cassatie zal instellen, het is bovendien essentieel dat hij het belang van een adequate overgangsregeling niet uit het oog verliest.

Met betrekking tot de door professor van Gysel aangegeven verminderde belangstelling voor de echtscheiding met onderlinge toestemming, herinnert *de staatssecretaris* eraan dat men zich bij de besprekingen

été abrogée en 1958, l'article 1281 du Code judiciaire devrait être abrogé. Ceci est un exemple parmi d'autres.

Pour rééquilibrer la loi sur le divorce, il serait nécessaire tout d'abord d'encourager plus largement les accords entre parties. Ceux-ci sont découragés par les normes actuelles, ce qui constitue sans doute la partie la plus insatisfaisante de la loi du 27 avril 2007. M. Van Gysel se dit à cet égard heureux que l'abrogation de l'article 1257 du Code judiciaire soit envisagée (cf. amendement n° 6, DOC 52 1517/003).

Ensuite, il serait préférable d'obliger les époux qui souhaitent divorcer à régler, au moins provisoirement, certains points concernant notamment les enfants, le logement familial ou encore le sort alimentaire des époux. Les statistiques montrent en effet une désaffection pour le divorce par consentement mutuel au bénéfice du divorce pour cause de désunion irrémédiable. Celui-ci constitue en effet pour celui qui souhaite divorcer une solution de facilité.

Enfin, l'article 301 du Code civil mériterait également d'être revu compte tenu de sa complexité. Il serait incohérent en effet de prévoir toute une série de règles pour la fixation des contributions alimentaires pour les enfants mais de maintenir l'insécurité juridique pour les pensions alimentaires après divorce.

Pour le reste, l'intervenant renvoie à la note communiquée aux membres de la sous-commission qui contient d'autres suggestions visant à l'amélioration du dispositif légal sur le divorce.

Le professeur Patrick Senaeve (KULeuven) juge pour sa part qu'envisager une réforme de fond sur le divorce est prématuré. A titre d'illustration, l'intervenant souligne que la Cour d'appel de Bruxelles n'a encore rendu qu'un seul arrêt sur l'application de l'article 301 du Code civil.

En outre, quelle que soit l'option retenue par le législateur concernant le délai pour se pourvoir en cassation, il est essentiel qu'il garde à l'esprit l'importance de réfléchir à un régime transitoire adéquat.

Concernant le désintérêt évoqué par le professeur Van Gysel pour le divorce par consentement mutuel, *le secrétaire d'État* rappelle que dans le cadre des discussions relatives à la réforme du divorce avait été

over de hervorming van de echtscheidingsregeling heeft beraden over de mogelijkheid om de echtscheiding met gedeeltelijke onderlinge toestemming in te stellen. Destijds was de spreker de mening toegedaan dat het toestaan van dat soort van echtscheiding de echtgenoten zou hebben ontraden om tot een alomvattend akkoord te komen.

Ook de nieuwe echtscheidingswet heeft diezelfde uitwerking. Welke maatregelen moeten worden genomen om de belangstelling voor de echtscheiding met onderlinge toestemming opnieuw aan te wakkeren? Moet men de voorkeur geven aan dat soort van echtscheiding met gedeeltelijke onderlinge toestemming? Of moet veeleer worden bepaald dat een aantal fundamentele aspecten vóór de echtscheiding moet worden geregeld?

Professor Alain-Charles Van Gysel (ULB) geeft de voorkeur aan de laatste oplossing. Artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek, staat reeds een echtscheiding met gedeeltelijke onderlinge toestemming toe; niets belet immers de echtgenoten in dat geval gedeeltelijke onderlinge overeenkomsten te laten homologeren.

De enige manier om de echtgenoten aan te moedigen tot een alomvattend akkoord te komen, is de uitspraak van de echtscheiding te verbinden aan de voorwaarde dat bepaalde fundamentele aspecten vooraf moeten zijn geregeld.

De spreker herinnert er voorts aan dat het wettelijk toegestaan is van een mislukte procedure tot echtscheiding met onderlinge toestemming over te stappen naar een procedure tot echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting. Het omgekeerde is jammer genoeg onmogelijk.

Professor Patrick Senaeve (KULeuven) merkt over dat punt op dat vóór 2007 een echtscheiding op grond van bepaalde feiten kon worden omgezet in een echtscheiding door onderlinge toestemming (art. 1259 Ger. W.) Bij de wet van 2007 werd die mogelijkheid vreemd genoeg afgeschaft.

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) vraagt zich af of de deellovenkomsten waarbij gebruikmaking van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek is toegestaan, in de praktijk vaak voorkomen.

Voorts merkt de spreekster op dat veel echtscheidingen door onderlinge toestemming achteraf worden betwist, omdat de echtgenoten niet altijd beseffen wat zij ondertekenen.

envisagée la possibilité de permettre des divorces par consentement mutuel partiels. A l'époque, l'intervenant était d'avis que permettre ce type de divorce aurait eu pour effet de décourager les époux à rechercher un accord global.

La nouvelle loi sur le divorce a eu, elle aussi, cet effet. Que devrait-on faire pour relancer l'intérêt pour le divorce par consentement mutuel? Devrait-on privilégier ce type de divorce par consentement mutuel partiel? Ou, doit-on plutôt prévoir qu'une série d'éléments fondamentaux doivent être réglés préalablement au divorce?

Le professeur Alain-Charles Van Gysel (ULB) dit préférer cette dernière solution. L'article 229, § 2, du Code civil autorise déjà un consentement mutuel partiel car rien n'interdit aux époux dans ce cas de faire homologuer des accords partiels qu'ils auraient conclus.

La seule manière d'encourager les époux à rechercher un accord global est de conditionner le prononcé du divorce par le règlement préalable de certains points fondamentaux.

L'intervenant rappelle par ailleurs que la loi autorise le passage d'une procédure en divorce par consentement mutuel qui échoue à une procédure de divorce pour cause de désunion irrémédiable. Le contraire est malheureusement impossible.

Le professeur Senaeve (KULeuven) remarque sur ce point qu'avant 2007, il était possible de passer d'un divorce pour cause déterminée à un divorce par consentement mutuel (art. 1259 C.J.). Bizarrement, la loi de 2007 a supprimé cette possibilité.

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) se demande si les accords partiels, qu'autorise le recours à l'article 229, § 2, du Code civil sont fréquents en pratique.

L'intervenante note par ailleurs que de nombreux divorces par consentement mutuel sont contestés par la suite car les époux ne se rendent pas toujours compte de ce qu'ils signent.

Hoe kunnen de partijen in de praktijk trouwens worden verplicht overeenkomsten te sluiten voordat de echtscheiding wegens duurzame ontwrichting wordt uitgesproken?

Professor Alain-Charles Van Gysel (ULB) beklemtoont dat moeilijk te vatten is hoe de huidige aanpak met deelovereenkomsten eigenlijk werkt. Persoonlijk heeft de spreker geen weet van overeenkomsten die door de rechter zouden zijn bekrachtigd op grond van de artikelen 1256 en 1257 van het Gerechtelijk Wetboek. De in kort geding zetelende voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg daarentegen bekrachtigt nog steeds evenveel deelovereenkomsten als voorheen. Met de wet van 2007 is op dat punt niets veranderd. Wel is het jammer dat de partijen geen overeenkomst kunnen sluiten over de gevolgen na de echtscheiding (bijvoorbeeld over de bewoning van de echtelijke woning totdat de verdeling plaatsvindt).

Professor Van Gysel voegt daar nog aan toe dat een regeling voor bepaalde cruciale facetten niet noodzakelijkerwijs een overeenkomst tussen de echtgenoten impliceert. Die aspecten zouden (tenminste toch voorlopig) kunnen worden beslecht door de in kort geding zetelende voorzitter of door de rechtbank zelf.

Ten slotte kan moeilijk worden voorkomen dat de overeenkomsten die door onderlinge toestemming in het kader van een echtscheiding worden gesloten, achteraf door de echtgenoten ter discussie worden gesteld.

De heer Guy Hiernaux, vertegenwoordiger van de OBFG, licht toe dat in negen op tien gevallen de echtscheiding wordt uitgesproken en overgeschreven, terwijl de bij de voorzitter van de rechtbank aanhangige procedure om voorlopige maatregelen te verkrijgen nog altijd niet rond is. Die toestand is evenwel volstrekt paradoxaal aangezien bijvoorbeeld een van de echtgenoten het recht om in de aan de andere echtgenoot toebehorende, echtelijke woning te blijven zal hebben verloren, terwijl het vraagstuk van de huisvesting van de kinderen nog niet afgehandeld is in kort geding. Volgens de spreker ware het dan ook onontbeerlijk de situatie van de minderjarige kinderen op een of andere manier te regelen voordat de echtscheiding wordt uitgesproken.

De heer Edgar Boydens, bestuurder van de OVB, geeft aan dat het in sommige crisissituaties evenwel gevaarlijk ware de uitspraak van de echtscheiding te verdagen totdat bepaalde aangelegenheden geregeld zijn. Dat zou de toestand er alleen maar nog lastiger op maken.

Par ailleurs, comment dans la pratique obliger les parties à conclure des accords avant le prononcé du divorce pour cause de désunion irrémédiable?

Le professeur Alain-Charles Van Gysel (ULB) souligne qu'il est difficile de cerner la pratique actuelle en matière d'accords partiels. Personnellement, l'intervenant n'a pas connaissance d'accords entérinés par le tribunal conformément aux articles 1256 et 1257 du Code judiciaire. L'entérinement d'accords partiels par le président du tribunal de première instance siégeant en référé est par contre toujours aussi fréquent qu'auparavant. La loi de 2007 n'a rien changé sur ce point. Par contre, il est regrettable que les parties ne puissent pas conclure d'accord sur les effets après divorce (par exemple, en ce qui concerne l'occupation du domicile conjugal jusqu'au partage.).

Le professeur Van Gysel ajoute par ailleurs que le règlement de certains éléments fondamentaux n'implique pas nécessairement un accord entre époux. Ces éléments pourraient être tranchés par le président siégeant en référé ou par le tribunal lui-même, au moins de manière provisoire.

Enfin, on peut difficilement empêcher que les accords conclus dans le cadre d'un divorce par consentement mutuel soient ultérieurement remis en question par les ex-conjoints.

M. Guy Hiernaux, représentant de l'OBFG, précise que dans neuf cas sur dix, le divorce est prononcé et transcrit alors que la procédure devant le président du tribunal visant à obtenir des mesures provisoires est toujours pendante. Cette situation est tout à fait paradoxale dans la mesure où, par exemple, l'un des conjoints aura perdu le droit de rester au domicile conjugal, appartenant à l'autre, alors que la question de l'hébergement des enfants est toujours pendante en référé. L'intervenant estime par conséquent qu'il serait indispensable qu'avant que le divorce soit prononcé, l'on ait au moins réglé d'une manière ou d'une autre le sort des enfants mineurs.

M. Edgar Boydens, administrateur de l'OVB, indique que dans certaines situations de crise, toutefois, il serait dangereux de reporter le prononcé du divorce dans l'attente du règlement de certaines questions. Ceci ne ferait que rendre la situation encore plus difficile.